

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43.916.

Válasz Zichy Gyula gróf kalocsai érseknek.

„Küzdelem a szélsőségek ellen” című újrólírási hírlapi cikkében gróf Zichy Gyula kalocsai érsek összefoglalásra szólítja a protestáns egyházakat s a következőket írja:

Keresztyén magyarok, római katolikusok és protestánsok összefogása az új pogányságot hirdető nyilas izgatás ellen: ma a jelenkor legsürgősebb követelménye. Keresztyén hitünk és magyar fajtánk szeretete sürgel bennünket, amikor minden keresztyén magyar testvérünket egy táborba hívjuk, hogy egyesüljünk erővel tegyük lehetetlenné a szélsőséges izgatások előrehaladását.

A magyarországi protestáns felekezetek vezető köreiből eddig folytatott, minden formalitás nélküli és éppen ezért a legközvetlenebb tárgyalások azt mutatják, hogy ilyen bensőséges, lelki síkon mozgó megegyezésre, a római katolikus és a protestáns tábor között való együttműködés előkészítésére, egyöntetű megállapodásokra és eljárásokra mindkét részen megvan a legnagyobb hajlandóság.

Induljunk el azért egymás kezét megfogva idővesztegetés nélkül, hogy ősi alkotmányunk hagyományaihoz híven megvalósítsuk a nemzeti összefogásnak a szociális igazságért és a magyar élet, erő és alkotmány teljességéért dolgozni kész politikáját.

Maklár Károly püspök válasza:

Úgy érzem, hogy az egész magyar nemzet közvéleménye, elsősorban pedig valamennyi hitvalló keresztyén egyház őszinte köszönettel tartozik az ősrégi kalocsai egyházmegye fejének azért a bátor állásfoglalásáért, amellyel hatalmas erejű írásában kíméletlen harcot hirdet minden vallás- és egyházellenes, szélsőséges izgatás ellen.

Bennünket reformátusokat és velünk együtt, meg vagyok győződve róla, az egész magyarországi protestáns közvéleményt mélyen megindítja az a testvéri hang, amely Zichy Gyula gróf cikkének minden sorából és minden mondatából felénk hangzik. Valóban, mi is úgy érezzük, hogy abban a különös-képpen nehéz helyzetben, amelybe most magyar hazánk és magyar fajtánk került, semmire sem lehet nagyobb szükség, mint a testvéri összefogásra minden hazáját és keresztyén egyházát egyformán szeretni kész magyar ember között.

A vallás, különösképpen pedig a lételes hitvalló vallások és egyházak gyűlölete s az ellenük szervezkedő istentelenség, vagy ami éppen olyan rossz, a némely ujdonsült és túlzó nacionalizmusból láplálkozó új pogányság, a háború utáni évtizedek egyik legfőbb veszéllyel jenyegető jelensége egész Európában. Ezek közül első, időrendi sorrendben, az istentagadó bolsevizmus volt, amely a létalapjaitban megtámadott európai kulturának ma is egyik legveszedelmesebb ellensége. Néhány évvel ezelőtt azonban bizonyos túlzó németországi nacionalisták az ősgermán mithoszok életrekeltésével kezdtek el kísérletezni és hamarosan új pogányság hangos hirdetőivé lettek. Ezek a németországi új pogányok a bolsevista istentagadókéhoz sok ponton hasonló, ádáz gyűlölettel kérlelhetetlen harcot kezdtek minden keresztyén vallásfelekezettel szemben.

Őszintén megmondom, engemet különösebben nem érdekel, hogy a Wofan és Walhalla kultuszát új életre keltetni akaró németországi új pogányság a Németországban jelenleg hatalmon levő nemzeti szociálistáknak szívügye-e, vagy pedig nem. A külpolitika semmiesetre sem lehet az egyházak dolga. Hogy Magyarországot milyen külpolitikai érdekek fűzik a hitleri Harmadik Birodalom Németországához, azzal törődni nem az egyházak feladata és kötelessége, sem római katolikus, sem protestáns részről, ezt mindenki jól tudja. Van nekünk kitünő, a maga hazájában és a külföldi közvélemény előtt tudásáért, politikai bölcsességéért egyaránt elismert és megbecsült külügyminiszterünk: a kérdésnek ez a része teljesen őreá tartozik. De azt igenis vallom és állítom, mint ahogy vallja cikkének több világosan megformulázott állításában Zichy Gyula gróf is, hogy a kérdés minden politikai vonatkozásától eltekintve, nyíltan és a legerélyesebben fel kell lépnie minden keresztyén egyháznak a keresztyénséget kíméletlenül támadó, sőt azt nyíltan meggyaláznai is kész új pogányság ellen.

Mint mondtam, nem érdekelnek közelebbről a németországi új pogányság és a német nemzeti szociálista kormányzat egymásközött meglévő kapcsolatai: ez Németország külföldiekre semmiféle vonatkozásban nem tartozó belső ügye. Ami bennünket közvetlen közelről érdekel és ami Zichy Gyula gróf tanúságletele szerint is a magyarországi hitvalló keresztyén egyházakat és az egyes egyházak vezető embereit, Isten által jelelős helyre állított öröklőt a legnagyobb aggodalommal tölti el, az a németországi minták szerint és német hatások alatt szervezkedő magyarországi nemzeti szociálista mozgalomnak a németországi párttanokhoz hasonlóan vallásellenes jellege.

Ha a nyilasmozgalom név alatt ismeretlensé vált szélsőjobboldali mozgalom normális politikai szervezkedés lenne, akkor a dolgokat egészen más szempontból lehetne és kellene megítélni. Akkor úgy lehetne kezelniük az egészet, mint a belpolitika egy újabb kérdését, amelytől, legjobb meggyőződéseim szerint, az egyházak helyesebb, ha minél távolabb tartják magukat.

De a nyilas mozgalom zűrzavaros és felelőtlen demagógiában foyant, otromba izgatása nem normális keretek között mozgó politikai megmozdulás, hanem rombolásra kész forradalmi jelenség, amely ellen a magyar társadalom minden rétegének nemcsak joga, hanem kötelessége is minél előbb és minél teljesebb felkészültséggel szervezkedni.

A magyarországi szélsőjobboldali megmozdulások egyik legjellemzőbb tulajdonsága az egységes megszervezettség hiánya. Annyijéle frakcióra, apró pártocskákra oszlanak fel, hogy az általános zűrzavarban, jelvényeik, öltözeik, jelszavaik tarka összevisszaságában ők maguk is alig tudnak tájékozódni. De szervezettségüket eláruló széttagoltságuk nem csupán külsőségekben nyilvánkozik meg, hanem mozgalmuk teljes programtalanságában is. Programtalanság és felelőtlenesség: ez a két tulajdonság jellemzi legjobban a magyarországi szélsőjobboldali mozgalmakat. Ne higgye senki, hogy ez a gyengeség jele. Sőt éppen ez a legveszedelmesebb tulajdonságuk, legalább is addig, amíg ez a programtalan felelőtlenesség kellőképpen meg nem szervezett társadalommal áll szemben. Ma a felelőtlen gyűlölködés legfőbb céltablája a zsidóság. De az eldobott kő nem szokott és még ha akarná sem tud megállni. Az ausztriai példa erre legjobb okulásul szolgálhat; az ottani felelőtlen szélsőségek izgatása először zsidógyűlöletben tobzódott, majd, ha lehet, még fokozottabb gyűlölködéssel fordult az ausztriai római katolikus egyház és annak vezetői ellen.

A magyarországi szélsőjobboldali izgatásban egy dolog kétségtelen: a magyarság ősi, alkotmányos politikai berendezkedését és jelenlegi társadalmi rendjét forradalmi erőszakossággal szét akarja rombolni, hogy helyette a saját maga, most még csak kavargó, homályos és bizonytalan politikai ideológiájának új rendszerét valósítsa meg. Nem tűnik-e fel minden komolyan gondolkozó embernek, hogy a baloldali szélsőség forradalmi megmozdulása, a hatalomra törő bolsevizmus módszere ehhez milyen félelmetes módon hasonlított? Akkor, közvetlenül a háborús összeomlás után a magyarság katasztrófáját első sorban a háborús idők idegromboló erőfeszítéseitől elgyengült társadalom teljes szervezettsége tette lehetővé és idézte elő. Ha azokban a szomorú napokban a keresztyén egyházak egymásnak baráti kezel nyújtva, szilárd jalként tudtak volna szembeállni a vörös áradattal, bizonyosan sok minden másként történt volna.

Nem akarunk rémképet jesteni a falra és nem állítjuk, hogy ma ugyanolyan kétségbeejtő helyzetben vagyunk, mint voltunk tízenegylet, tízenkilenc évvel ezelőtt. De a bölcs ember mindig a saját kárán tanul. Éppen ezért a baloldali forradalmak szennyes árvizének sok tekintetben jóvátehetetlen rombolása szolgáljon jóidején mindnyájunknak intő példaképpen. A forradalmi rombolás, akár vörös, akár zöldsínű rongyokban jelentkezzék is, mindig pusztítással jár és ennek a szűk határok közé szorított, súlyos sebeiből csak lassan felépülni kezdő magyarságnak első sorban és mindenekfelett nyugalomra van szüksége.

A nyilasmozgalom és az egész szélsőséges izgalás politikai leszerelése a politikusok és a felelős helyen lévő kormányférjak dolga és én volnék az utolsó ember, aki ebben az egyesegyedül rájuk tartozó feladatba bele akarnék szólni. De én úgy érzem és ebben a jelfogásomban nagyon megerősített Zichy Gyula gróf és más jeles egyházi vezető emberek érvelése, hogy a keresztyén egyházaknak sürgős és halaszthatatlan feladataik vannak, ha csak nem akarják, hogy más színekben és más ürüggyel, de lényegében azonos módon meg ne ismétlődjék az 1919-i bolsevik uralom egyházüldözése, amelynek rémségei még ugyanesak épen élnek mindnyájunk emlékezetében.

Nem lehet tovább kétséges senki előtt, hogy a történelmi keresztyén egyházak összefogása elengedhetetlenül szükségessé vált. Apró sérelmekkel, a mulból kísértő nehezletekkel véglegesen le kell számolnunk. A holtak temessék el halottaikat, nekünk az étellel, nemzetünk és egyházunk jövőjével kell törődni.

A keresztyén egyházak közötti testvéri összefogásnak most teljesnek és őszintének kell lenni. A magyar reformátusság vezéreinek mult esztendei zirci és pannonhalmi látogatásai legyenek valóban történelmi fordulatot jelentő új korszak kiinduló pontjai valamennyi magyarországi keresztyén egyház életében. Miután megtörtént a baráti összefogás az eddig két láborként egymással szembenálló római katolikus és protestáns egyházi vezető emberek között, menjünk ki a falvakba és ami eddig csak ritkán előforduló és a legtöbbször gyanakvással kezelt és rossz szemmel nézett kivétel volt, teremtsük meg a teljes békességet s építsük ki a baráti együttműködés alkotószellemét paróchia és plebánia között.

Darányi Kálmán miniszterelnök, amikor a mult év őszén hivatalába lépett, programját kifejtő parlamenti bemutatkozó beszédében arra hivatkozott, hogy a háború utáni magyar politika véglegesen lekötötte magát a keresztyén és nemzeti irányzat mellett és ő is teljes odaadással ezt az irányt kívánja szolgáltni. A nyilasmozgalom hangos demagóg jelszavakkal dolgozó vezetői is nacionalizmust hirdetnek, anélkül azonban, hogy a nemzeti és keresztyén irányzat kettőségét és testvéri harmóniáját jenn akarnák tartani. A keresztyén egyházak összefogását a nyilasmozgalom hatalomratörésével szemben ez a körülmény teszi szükségessé. Történelmi feladatok elvégzését azonban félmegoldásokkal vállalni teljes lehetetlenség. A harc életre-halálra szól s kilérni előle nem lehet. Szerte az országban, elhagyatott falvakban, alföldi mezővárosok földnélküli szegényei között új Koppányok és új Vathák a gyűlöletnek félelmetes gyepitüzeit gyujtogatják. Ezért jögtünk össze katolikus és protestáns egyházak vezetői, hogy vállvetett küzdelemben oltuk el a gyűlölködés tüzeit és egymás kezét megfogva, dolgozzunk a keresztyén és nemzeti Magyarország megerősödéséért.

M a k l á r y K á r o l y.

A választók névjegyzéke.

A választói névjegyzék törvényszerű elkészítése református egyházunk újjászületésének egy parányi magvát hordozza magában akkor, amikor az összes külső feltételek megléte mellett még külön hitvalló, ünnepélyes nyilatkozatot is kíván attól, aki választó és választhatósági jogával befolyást akar gyakorolni egyházunk sorsára (I. tc. 29. §. 4.). Szeretném, — ha valaki írna arról, hogy az új törvénynek a régítől való ezen eltérése milyen gyakorlati nehézségeket vetett fel, milyen átmeneti intézkedéseket tett szükségessé s főként: a hívek öntudatának emelésével mennyiben járult hozzá ahhoz, hogy az adófizetők egyháza lassan a hívők egyházává legyen?!

Ettől a kérdéstől függetlenül is érdekes terület a választói névjegyzék: számtalan kérdés problémája mered felénk, ha gyakorlati szempontból nézzük a rávonatkozó jogszabályokat.

A névjegyzék egyházalkotmányunk egyik legfontosabb alapokmánya. Bármilyen világi tisztségre csak az választható meg, aki választójoggal bír, tehát a választók névjegyzékében is benne van. Ezt a fontos elvet az egyházközségi tisztségekkel kapcsolatban világosan kifejezi az I. tc. 35. § 1. be-

kezdése — egyházmegyei vonatkozásban a 187. § 2. bekezdése —, egyházkerületi tisztségeknél a 122. § 2. bekezdése. Ez az elv nem ismer kivételt. Egyházközségi főgondnok lehet ugyan az is, aki nem lakik az őt megválasztó gyülekezetben, de csak akkor, ha vagy ott, vagy más egyházközség választó névjegyzékében benne van (I. tc. 40. §).

Ebből azonban nem következik az, hogy mindenki — kivétel nélkül — gyakorolhatja választó és választhatósági jogát, aki a másként szabályszerűen megszerkesztett és jogerős névjegyzékben benne van. A névjegyzék keltétől a jog gyakorlása idejéig eső időközben több olyan gátló körülmény és jogi akadály merülhet fel, ami kizárja a papíron már meglévő jog gyakorlati érvényesítését. Erről a későbbiek során részletesen is szólhatunk.

Az E. T. I. tc. 29. §-a miután magától értetődő, természetes előfeltételnek tekinti a 24 éves életkor betöltését, az önjogúságot és magyar állampolgárságot, végül a konfirmációt; pontokba szedve állapítja meg a választó és választhatósági jog további, törvényes követelményeit. Vegyük ezeket sorjában.

1. Nincs választó joga, tehát nem lehet felvenni

a névjegyzékbe azt, akit e jogától az egyházi bíróság már előzőleg megfosztott (29. § 1.).

E jogfosztó határozat kimondására egyháztagokkal és egyházközségi alkalmazottakkal szemben első fokon az egyházközségi bíróság — a presbitérium — illetékes (VI. tc. 47. § B. b). Egyházi tisztviselőkkel szemben első fokon az egyházmegyei bíróság (VI. tc. 47. § A. e.). Egyháztagoknál, világi tisztviselőknél legfeljebb öt év lehet a büntetés tartama. (Lelkészek választhatósági joga tíz évre is felfüggeszthető. II. tc. 79. § d), e) pontok.)

2. Nincs választójoga annak, aki egyházunk kárára megegyezést kötött (29. § 2.). Ennek kimondásához nem kell bírói eljárás, egyszerűen a presbitérium állapítja meg ezt a tényt s a magát érdemtelenné tett egyháztagot egyszerűen kihagyja a névjegyzékből. Még akkor is kihagyandó, ha ezt a körülményt csak a felszólamlás, vagy felebbezés rendén igazolják. A kárunkra kötött megegyezés keletkezésének időpontja teljesen közömbös, mert a tény maga jelent feltétlen kizárási okot: a törvény ezen rendelkezésének visszaható ereje van. Világosan kifejezi ezt az Egyetemes Konvent 1935. évi május hó 2-án 206. szám alatt hozott határozata, mely világosan kimondja, hogy a kárunkra reverzálist adó egyháztagot még abban az esetben is ki kell hagyni a névjegyzékből, ha előzőleg már benne lett volna. Ugyanezt az álláspontot vallja s még jobban kihangsúlyozza a gyermekek vallása ügyében egyházunk kárára kötött megegyezésekkel kapcsolatban most megállapított s szentesítésre váró zsinati utasítás is (89. sz. iromány).

Más elbírálás alá esnek azok, akik a sérelmes megegyezés mellett kötött házasságnál bármi módon (beleegyezés, tanuskodás) önként közreműködtek. Ezeknél az elkövetett eselekménynek nem magától beálló következménye a választójog megvonása, hanem bírói eljárás eredménye. Az ilyen kétfelé sántikáló egyháztag az I. tc. 27. § d) pontjába ütköző vétséget követi el s mivel a kárunkra adott reverzálist, mint végzetes hatású ellenséges cselekedet, a közkereset védelme alatt áll — ellene bárki panaszt tehet. Az illetékes bíróság ilyen esetekben mindenkor eljárni köteles. A büntetés a választó és választathatósági jognak öt évig terjedhető megvonása lehet (VI. tc. 47. § B) utolsó bekezdés).

3. Választójoga van annak, aki az egyházi és iskolai közterhek viselésében résztvesz (29. § 3.).

Ez alól az általános szabály alól csupán azok a református nők képeznek kivételt, akik az általános előfeltételeken kívül református férfivel törvényes házasságban élnek, de ezek is csak akkor, ha a 29. § 1., 2., 4. pontjaiban foglalt feltételeknek megfelelnek, illetve azoknak eleget tettek. A férj adóhátraléka esetén azonban a feleség sem vehető fel (30. § 3. bekezdés).

A választói jogosultság ezen a címen, tehát a családfő által fizetett adó alapján, a többi összes feltételek megléte esetén sem terjesztjeto ki az egy családi közösségben élő többi családtagokra. Ezek választójogot csak úgy szerezhetnek, ha mint állami adót saját személyökben nem fizetők, a minimális egyházi adóval (2 P) rovatnak meg (VII. tc. 27. § 1. a).

Az egyházi közterhek viselése tekintetében bizonyos határt állapít meg a törvény, amelyen innen nincs választói jogosultság. Az erről intézkedő 30. §-ban bizonyos ellenmondás van, mert a 3. bekezdés második mondata szerint nem vehető fel a névjegyzékbe az a jogosult választó, ki a névjegyzék összeállítása idején nemcsak a folyó évi, de az előző évi adójának is felerészét „kitevő” összeggel tartozik s ugyanezen bekezdés negyedik mondata mégis felvételni rendeli azt a kihagyott választót, ki a felszólalás rendjén igazolja, hogy az előző évi adónak „legalább” felét kifizette.

Az ellentmondást az idézte elő, hogy a Zsinat által elfogadott eredeti szöveg szerint a kihagyott választót csak akkor kellett volna felvenni a névjegyzékbe, ha a felebbezés során igazolta hátralékának „teljes” kifizetését, de ez a szöveg a kultuszminisztérium kívánságára megváltozott, jelenlegi formáját vette fel anélkül, hogy a 3. bekezdés második mondatából kimaradt volna a „felerészét kitevő” s ezidőszert ellenmondást jelentő kifejezés.

A törvényt alkotó Zsinat két ízben is foglalkozott a 30. § 3. bekezdésével (673—1930. és 1280—1933. számok) s legutóbb elfoglalt álláspontja szerint ez a fenti ellenmondás akképpen küszöbölhető ki, ha mindazokat felvesszük a névjegyzékbe, akik a névjegyzék készítése évében esedékes adón kívül az előző évi adónak csak a felével, vagy ennél kisebb összeggel tartoznak.

Ugyanez az elv érvényesül az egyházi adónak a többi közadóval való együttes kezelése esetén is, amint ez kitűnik az Egyetemes Konvent 308—1934. számú határozata alapján a konventi elnöki tanács 1934. év augusztus 13-án 3—1934. sz. alatt kiadott s minden lelkészi hivatalnak megküldött utasításából. E konventi utasítás szerint a névjegyzék összeállításakor meg kell állapítani, hogy az adózónak szeptember 30-ig számítva, mennyi az együttesen kezelt közadó tartozása a III. negyedév végéig. Ha az egyházi adót is magában foglaló közadó tartozása nem több a folyó évre kivetett összes adók $\frac{3}{4}$ részénél, akkor nincs multévi hátraléka s a névjegyzékbe felveendő. Akiknél több tartozás, mint a folyó évi összes adók $\frac{3}{4}$ része, azoknál a maradék adja a hátralékot s ha ez a maradék több, mint az előző évi kivetett összes adók fele, úgy az adózó nem vehető fel a névjegyzékbe, de ha kevesebb, mint a fele, vagy éppen a fele, akkor fel kell venni.

Erre a minden lelkészi hivatalnak annakidején megküldött utasításra történik hivatkozás az I. tc. 30. § 4. bekezdésében.

4. A névjegyzékbe felveendő az, aki már előzőleg valamelyik egyházközség névjegyzékében benne volt (29. § 4.).

Valamelyik egyházközség választó névjegyzéke nagy általánosságban ugyanazon egyház előző évi névjegyzékét jelenti. Természetesen csak akkor veendő fel, ha a többi összes feltételeknek is megfelel.

A választó és választathatósági joggal kapcsolatos közérdekű kérdésekről legközelebb szeretnék írni.

Kelemen Gyula,
esperes.

A jóltevő orkán.

Régen volt a magyar nemzetnek szomorúbb tele, mint az 1918—19. évi tél.

Lezajlott már ekkor a világháború. Veszedelmes, alivilági szellemek felidéztek a magyar nép sorai között a forradalmat, a polgárháborút.

Falvainkban, városainkban két pártra szakadt a nép. Az egyik párthoz tartoztak jobbára a gazdák, a másikhoz a proletárok, nincstelének.

Akinek éles szemeket adott a gondviselés, előre láthatta, hogy mi lesz ebből a testvérharcból! Hiszen még alig hetven esztendővel azelőtt zajlott le az 1848—49. szabadságharc. Tehát tudhatta volna minden józan, pallérozott eszű ember, hogy nálunk egy forradalmi megmozdulás ellenünk hozza, ingerli a körülöttünk élő idegenajkú népek taborát.

Dehát ki gondolkozott akkor nálunk józanul?! Ha akadt itt-ott ilyen gondolkozású ember, hát egyszerűen kúpán-ütötték.

Ment tehát minden a maga rendjén. Mint a hegyről lefelé iramló szánka, mint a gyepelnélküli fogat, rohant a nemzet trianoni végzete felé...

Sem a karácsony, sem a farsang nem hozta meg a békét az egyes társadalmi osztályok között. Farsang idején még a legkisebb faluban is külön báloztak a gazdák, külön a nincstelének.

Hej, hej! Csak már jönne a tavasz! — sóhajtoztam elkeseredve néha napján.

Míg aztán egy szép márciusi napon, meleg nap-sugarat szórt Isten kegyelme az egész tiszamenti tájra. Bimbóba szökken az ibolya és a gólyahír.

Itt a tavasz! — hálálkodtam magamban. — Most már mennek kifelé az emberek a mezőre. A friss jó levegő majd csak kiveri fejükből azt a temérdek zöltséget, badarságot, amit télvíz idején elraktároztak.

Fájdalom, tévedtem.

Egy napon ugyanis olyan irányú megkeresést kaptam, miszerint március 15-én beszédet kell tartanom a piacon, a gazdák nevében. Mert hát — mondották előttem a deputáció tagjai — két szónok lesz a gyűlésen; az egyik a gazdák nevében fog beszélni, a másik a nincstelének nevében.

Istenem! — sóhajtottam magamban, az egyenlőség, a testvériség nagy ünnepén, szabad-e ilyen határvonalakat húzni az emberek között!?

Dehát abban az időben nem igen lehetett mérlegelni a dolgok súlyát, következményeit; nem igen lehetett tévóvázni, tehát szó nélkül vállaltam a megbízatást.

Pár napig törtem is a fejemet, hogy miről is beszéljek?

De hiába törtem szegény árva fejemet, két okos eszmét, gondolatot nem voltam képes összehozni.

Emlékszem jól, hogy már csak 24 óra választott el az ünnepély perceitől, de még egyetlenegy betű sem volt papírra vetve az ünnepi beszédből.

Március 14-én este aztán nagy elszántsággal, elkeseredéssel lámpát gyújtottam. Elővettem egy árkus-papirozt és írni kezdtem.

Tisztelt polgártársak! — írtam le a megszólítást...

Tyűh, nem jól van! — jegyeztem meg magamban. S azzal keresztülhúztam a tisztelt polgártársakat.

Ezért a kifejezésért nekem rontanak a nincstelének! — állapítottam meg.

Tisztelt elvtársak! — írtam fel újból.

Így sem jól van! — állapítottam meg újból. Ezért a kifejezésért a gazdák fognak botra-kapni.

Keresztülhúztam hát a tisztelt elvtársakat is. Már éjfél kongatott az óra, de még a megszólítással sem voltam tisztában.

Ekkor aztán nagyon elkeseredtem.

Ej! mit? Lesz, ahogy lesz. Jó az Isten! Aki eddig annyi bajban, nyomorúságban velem volt, megsegít holnap is, gondoltam magamban s azzal lefeküdtem.

Persze, nehezen aludtam el. Mert már ekkor szelében-hosszában rebesgették, hogy egynémely községben, városban hajbakaptak a gazdák és nincstelének.

Én is olyasfélét álmodtam ezen az éjszakán, hogy ott szónokolok a község főterén s hatalmas farkosbotok emelkednek felém. Egy takaros tölgyfa-fütykös már a halántékomat kezdte érdekelni...

Reggelfelé azonban bizonyos könnyebbedés vett rajtam erőt.

Hallottam ugyanis, hogy az eresz alatt a csatorna, itten-ottan megzördül.

Fú a szél! — állapítottam meg bizonyos jóleső érzéssel.

Majd öltözködni kezdtem.

Öltözködés közben egy hatalmas szélroham meg rázta az ablakot. S aztán nagy sóhajtozások között megsimogattam, megvakartam a fejem: Oh! bárcsak szélvihar ő fensége ezen a mai napon kitenne magáért; bárcsak kívágná a rezet!...

Alig öltözködtem fel, már is rémült ábrázattal, ezen szavakkal szaladt be hozzám a harangozó: Tessék kijönni, mert a szélvihar elhordja a szénakazlat az udvarról!

Nem baj! — válaszoltam — a szél arravaló, hogy fújjon!...

Majd nagy ügyel-bajjal az orkán irtózatosságonja mellett, holmi elárvult ócska gerendákkal körülbástyáztuk a kazlat.

Egyszer csak déltájban szalad be hozzám a bakter, egy hatalmas bárányszőr-süvegben. A süveg le volt húzva egészen a nyakáig. Szeme villogását alig tudtam kivenni a karima alól.

Tiszteletes úr! — mondotta nagy lihegve — az ünnepségi szavalt elmarad. A „szolnoki emelvényt”, amit összefabrikáltunk, elvitte a szél... Ne tessék lejönni a piacra, mert úgy trombitál ott a szél, hogy kapóra üti az embereket...

Hm, hm! — mondtam fejcsóválgatások között — kár azért a takaros emelvényért...

Aztán nagy hálálgatások, köszöntetések mellett, elbocsátottam a baktert.

S azóta, nincsen nekem egy-egy kedvesebb pillanatom az életben, mint mikor egyik-másik vasárnapon együtt éneklek a hívekkel a 98. dicséret ama sorait:

*Keblünk szelid sóhajtása,
A szélvész vad ordítása
Hirdelői, nagy Isten
Hogy hatalmad végtellen.*

Baráth Imre.

Énekeskönyvünk dicséreteinek eredete.

Ha abból a célból lapozzuk fel énekeskönyvünk elejét ott, ahol a „Szöveg- és dallamszerzők”, valamint a „Forrásmunkák” vannak feltüntetve, hogy megtudjuk mai énekeskönyvünk összetételét s multját, bizony csalódott érzésekkel tesszük le kezünkkel a zsolttárt, mert arravonatkozólag még sok mindent megtudunk, hogy kik voltak dicséreteink szövegének a szerzői — bár ez a rész is sok kiegészítésre szorul —, de az egyes dicséretnek multjáról szinte nem tudunk meg semmit. Mostani énekeskönyvünk ugyanis nem nyomozza tovább énekeink eredetét, csak a megelőző (1808) énekeskönyvig. Pedig milyen jó volna, ha híveink röviden összefoglalva megkapnák a szívükhöz annyira hozzánőtt énekeskönyvnek a multját is s láthatnák pontosan, melyik kedvelt énekük milyen régi multra tekint vissza?

Multunk megbecsülését jelenti, ha tudjuk, hogy énekeskönyvünk elején a XXIII. oldalon a 4. pont alatt felsorolt énekek közül a legtöbb ugyan az előző, 1808-i, magyarországi énekesből való, de van azok között 7, amelyik már megtalálható mai énekeskönyvünk őseiben, a Szegedi Gergely 1569-i kiadásában is s ezenkívül még 55 ének van olyan, amelyik a XVI. és a XVII. század folyamán keletkezett. (L. ezt bővebben „Énekeskönyvünk régi darabjai” c. cikkemben; megjelent a „Magyar Kálvinizmus” 1935 áprilisi számában.) Emellett sok van a XVIII. századból is. Ugyanígy a 2. pont alatt felsorolt erdélyi énekek közül egyesek az első erdélyi önálló református énekeskönyvből, az 1778-i kiadásból származnak (1778-ig ugyanis az erdélyiek is a magyarországiakkal egyforma énekeskönyvet használtak), mások viszont csak a megújított 1838-i kiadásból, vagy egyenest az 1908-i új kiadásból valók. Multunk megbecsülését jelenti, ha tudjuk, hogy melyik énekünk melyik századba való, melyik énekeskönyvben látott először napvilágot?

A megelőző énekeskönyvvel kapcsolatban ezt a munkát Szügyi József elvégezte „A magyar református énekeskönyv multja” c. munkájában. Bár ez ma már sok kiegészítésre és helyesbítésre szorul, mégis becses forrásmunka az előző énekeskönyvre vonatkozólag. Ugyanezt a feladatot mai énekeskönyvünkre vonatkozólag igyekszem elvégezni mostan. E célból sorra veszem dicséreteinket s úgy mondom el kutatásaim alapján, amit eredetükről s szerzőikről jelenleg tudunk. Teszem ezt egyrészt abból a célból, hogy ennek alapján kiigazítható legyen az énekeskönyvünk elején található dicséretszerzők táblázata, másrészt pedig abból a célból, hogy a mostani C) táblázat kibővíthető legyen lehető teljességre dicséreteink multját illetően.

Közölni fogom tehát minden dicséretnél, hogy milyen énekeskönyvből való, azaz az illető ének első lelehelyét s amit róla vagy szerzőjéről tudunk lehet, ill. tudni illik.

1. *Terólad zeng dicséretünk.* Az 1838-i erdélyi énekesből. Szerzője: Szentes István szilágnagyfalui lelkész.

2. *Szent Isten noha néked.* Az előző 1808-i énekesből. Szerzője: Földvári József debreceni lelkész.

3. *Óh mily boldog ember az.* Az előző énekesből. Szerzője: Lengyel József szalacsi lelkész.

4. *Úr Jézus, mily igen drága.* Az előző énekesből. Szerzője: Lengyel József.

5. *Óh Úr Isten, légy közöttünk.* Az előző énekesből. Szerzője: Földvári József.

6. *Szent buzgósággal jöttünk be.* Az 1838-i erdélyi énekesből. Szerzője: Szentes István.

7. *Ím bėjöttünk nagy örömmel.* Az 1590-i Szegedi-féle énekesből. Eredetileg így kezdődött: Elbémegyünk nagy örömmel. Egy versszak (a 4.) elhagyásával van meg mai énekesünkben. Szerzője ismeretlen.

8. *Örül a mi szívünk.* Bornemissza Péter 1582-i énekeséből. Ott a psalmusok közt szerepel, mint a CXXII. zoltárból alkotott isteni dicséret. Állítólag Szegedi Gergely debreceni lelkész írta, ennek azonban ellene mond az a tény, hogy az ő énekeskönyvében nincs benne.

9. *Téged áldunk, nagy Isten.* Az 1838-i erdélyiből. Szerzője: Szentes István.

10. *Nem vagyunk mi magunkéi.* Szintén az 1838-i erdélyiből. Szerzője ismeretlen.

11. *Ez új reggel arra serkent.* Az előző énekesből. Szerzője: Lengyel József.

12. *Úr Isten, mi sok szükségel.* Az előző énekesből. Szerzője: Lengyel József.

13. *Alleluja dicsérvétek.* Az 1903-i próbaénekesből. Szerzője: Fejes István sátoraljaujhelyi lelkész, püspök.

14. *Mindenható! Reménnyel.* Az 1838-i erdélyi énekesből. Szerzője: Szentes István.

15. *Tehozzád száll, Uram, mi szívünk.* Az 1838-i erdélyi énekesből. Szerzője: Szentes István.

16. *Úr Isten, téged.* Az előző énekesből. Szerzője: Lengyel József.

17. *Jövel, óh áldott Szentlélek.* Az előző énekesből. Szerzője valószínűleg Földvári József.

18. *Uram, a töredelmes.* Az előző énekesből. Szerzője: Lengyel József.

19. *Úr Isten, kész az én szívem.* Az előző énekesből. Szerzője: Diószeghi Sámuel debreceni lelkész.

20. *Szomorúan sóhajt szívünk.* Az 1903-i próbaénekesből. Szerzője: Erdélyi Imre ramocsaházai lelkész.

21. *Ez esztendőt megáldjad.* A Batthyány-kódexből (1541—1563). Szerzője ismeretlen. Nem a Geleji Katona Istváné, tehát, akinek énekesünk tulajdonítja.

22. *Lelkem néz a Golgotára.* Az 1903-i próbaénekesből. Szerzője: Fejes István.

23. *E húsvét ünnepében.* Az előző énekesből. Szerzője: Budai Ézsaiás debreceni professzor, püspök.

24. *Alleluja, alleluja!* Az 1903-i próbaénekesből. Szerzője: Fejes István.

25. *Megdicsőült Krisztusunk.* Az 1903-i próbaénekesből. Szerzője: Fejes István.

26. *E pünköst ünnepében, Zeng.* Az előző énekesből. Szerzője: Földvári József.

27. *E pünköst ünnepében, Dicsérvjük.* A Batthyány-kódexből (1541—1563). Szerzője ismeretlen. Nem a

Geleji Katona Istváné tehát, akinek énekeskönyvünk tulajdonítja.

28. *Drága Advent, köszöntünk.* Az 1916-i próbaénekesből. Szerzője: Uray Sándor debreceni lelkész.

29. *Dicsőség az Istennek.* Az 1903-i próbaénekesből. Szerzője: Fejes István.

30. *Atya, Fiú, Szentlélek.* Az 1778-i erdélyi énekesből. Szerzője ismeretlen.

31. *Szükölködünk Nagy mértékben.* Az 1838-i erdélyi énekesből. Szerzője ismeretlen.

32. *Megáll az Istennek igéje.* Az 1569-i Szegedi Gergely-féle debreceni énekesből. Ottan szövegszerűen ebben a szövegezésben található, mint Luther híres éneke, Az erős várunk nekünk az Isten, 4. versének négy első sora. Önálló éneknek először az 1908-i erdélyi énekes vette fel, onnan került át a mienkbe. Ezzel Luther énekeinek száma mostani énekeskönyvünkben 4-re emelkedik. Fordítása valószínűleg Skaricza Mátétól ered.

33. *Hallók, Uram, szent igédnek.* Losonczy István: Éneklésben Tanító Mester c. munkájából való (1754). Mai énekesünkbe az erdélyi énekes közvetítésével került. Szerzője ennek is Losonczy István nagykorósi tanár, bár énekeskönyvünk nem említi.

34. *Meghallgatók szent beszédedet.* Az 1838-i erdélyi énekesből. Szerzője: Szentés István.

35. *Óh Isten! adj jó békességet.* Az előző énekesből, hol a 230. dicséret 5. verse volt. Szerzője: Keresztesi József szalacsi lelkész.

36. *Tartsd meg e gyülekezetnek.* Az előző énekesből, hol a 234. dicséret 5. verse volt. Szerzője: Böszörményi Pál debreceni városi tanácsos.

37. *Isten, áldd meg a magyart.* Az 1903-i próbaénekesből. Szerzője: Kölcsey Ferenc.

38. *Hazádnak rendületlenül.* Az 1916-i próbaénekesből. Szerzője: Vörösmarty Mihály.

Dr. Horkay László.

(Folytatjuk.)

A debreceni Nagytemplom.

Azon a helyen, ahol most a Nagytemplom áll, már az Árpád-korszakban is templom volt. Ez, a Nagytemplom alapkövében elhelyezett írás szerinti a XII. században leégett. A helyébe épült gótstílusú templomot 1297—1307 közt szentelte fel Imre váradi püspök. Mivel a város lakossága a XVI. század közepén a református hitre tért át, a templom is református templommá lett, de nemsokára, 1564 szeptember 4-én leégett. Az akkori mostohaviszonyok miatt csak 1626-ban újította meg Bethlen Gábor gótstílusban. A templom építését 1626 augusztus 6-án kezdték meg s 1628 november 28-án szentelték fel a Szentháromság egy Istennek, a régi Szent András név felretételével.

A kelet-nyugatirányú egytornyú templomot teljesen kőfal vette körül, négy ajtóval a négy világtáj felé. A nyugati ajtótól délfelé állott a különálló, veres téglából épült, hemeszeletlen verestorony, amely 1642-ben készült el a Rákóczi-tól 1637-ben kapott harang számára.

Ez a templom 1802 június 11-én a város nagy részével együtt leégett. 1803 április 12-én a consistorium elhatározta, hogy a templomot le kell rontani, mert a falak úgy megrongálódtak, hogy „azok-

ból többé díszes épületet reményelni nem leheté”. Az új templom építésére Péchy Mihály mérnökkari őrnagy tervét fogadta el a consistorium, aki a Kollégium építését is vezette.

1804 január 29-én, mert az építkezés sok dologgal jár, de consistoriumot nem mindig lehet tartani, megbízták Simonffy Sámuel curatort az építés vezetésével. Az építést Litsmannra bízták s leküldték tervért Péchyhez Szegedbe.

Péchy először kúpolás köralakú templomot tervezett, a keleti és a nyugati oldalon egy-egy toronnyal. Szerinte a templomnak kereknek kell lenni, „mert a mi isteni szolgálatunknak szüksége a papnak látásában és hallásában koncentrálódik”.

A kúpolás kerek templom terve nem tetszett a consistoriumnak, mert „nincs mód benne, hogy felépülhessen, minekelőtte felépülne, összeomlik”. Attól is tartottak, hogy nem lesz jó akusztikája, ezért kimondták, hogy a templom a „szokott formájú szegletes” legyen.

Az építkezést 1805 április 8-án kezdték meg, bár véglegesen megállapított terv még nem volt. Mivel a régi falak alapját a felső részek lebontása után jókarban találták, elhatározták, hogy az új templo-

mot a régi fundamentumra építik. Péchy nem tartotta helyesnek, de azért a consistorium kívánsága szerint új tervet készít. Pestre is írtak tervért „Thalher Fő Architectus urtól” s tervét elküldték Péchynek.

Péchy 1806 május 15-i levele szerint már az ötödik tervet küldi, de a consistoriumnak „még egy sem tettett... mindenikben szüntelen való változásokat kívántak” s a kőműves sem követte Péchy utasításait. Péchy panaszolja is, „ha a változásokkal jobbitották volna... a Templom formáját... kész volnék még tiszter is változtatni és ujjabb ujjabb Plánumokat rólla adni, de a mostani sok változásokkal ugy meg vagyon a Templom ideája rontva, hogy énnekem azon kell igyekezni, hogy senki ne mondja, hogy benne legkissebb is töllem vagyon, minthogy nincs is, kivévn azt a kis Déli frontot, a mely maga is jobb lett volna, ha a régibb rajzolatok szerint maradt volna... Kedvetlenül venném, ha valaki azt gondolná, hogy nem volna elégséges készségem a Debreczeni Eklésianak ámbár hitem s vallásom Tagjainak s Hazám fiainak szolgálni... Ha rám bízzák mindenekben a dolgot... Plánumot az egész Templomhoz olyvat készítették, a mely mind nekem becsületemre, mind pedig a városnak dicsőségére és örömére lehet”. Szerinte a templomot csak kúpulával lehet széppé tenni, ami a két torony közti nagy ürt kitöltené, mivel a tornyokat a már megrakott alap miatt közelebb hozni egymáshoz nem lehet. Ha tervét elfogadják, kövessék híven, a kőműves mesternek nincs joga az ő akarata és beleegyezése nélkül a terven változtatni. Ha benne nem bíznak, csináltassanak valami jó bécsi építéssel tervet.

A consistorium Hild János pesti építésznek mutatta meg Péchy tervét, s itéletétől tették függővé, legyen-e bolthajtás, mert „tsak nem mindenek kívánják”, de a „pompás és magos” kúpulától „egészen idegen a consistorium”.

Péchy ragaszkodik a kúpulához, de mivel az építést 1808 áprilistól végző Rábl Károly gyöngyösi mester a „kuppelt tellyességgel nem hadja helybe, mert egy az, hogy rettenetes költség, más az, hogy képtelenség olyan terhet négy oszlopra rakni, azonban nem pap szóhoz való, mert azt érthetlenné tenné”, a consistorium a kúpuláról lemondott és az új tervek elkészítését Ráblra bízta.

Az eklésia a szükséges kiadásokra a költségeket publicatioval szerezte be. 1807 február 4-én elhatározták, „hogy számba vévén, hogy a háromszori Publicatioha ki mit és hogy adakozott... ezután mindennek értéke és tehetségéhez képest mit és mennyit adjon, kiirattassék és a kik az Isten és Vallás eránt való szeretetből illendő képpen adni nem szoktak, vagy nem akarnak... adni kényszeritessenek”, mert már „minden indító okok elmondódtak, melyek jó embert adakozásra indíthatnak. Nem is lehet tagadni, hogy sokan ezeknek hallásán megindultak. Vagynak kik példa nélkül való buzgósággal, mások kik bőségesen, mások kik erejek felett is adakoztak. Ezeket az Isten áldja meg. De sokkal többen vagynak, kik a felölök való jó reménységnek éppen meg nem feleltek, úgy, hogy ha a dolog tovább is így marad, a mi félbe levő Templomunk Eklésiank szégyenére soha fel nem épül”. A szekeres gazdák

mind, „senkit ki nem vévén” tartoznak „egy nap téglát, egy nap homokot hordani”.

1808-ban új gyűjtést rendeltek el a városban és supplicansok útján másutt is. A „templomra tett költségek” 1802 augusztus 14-től 1820 végéig „348,274 Rf 32 xrt Bakóczédulák szerént”.

A templom és a torony mellett levő régi állásokat 1816 márciusban szedték el. 1817 április 28-án meghatározták a katedra helyét és formáját, jelen volt Kiss Sámuel rajzprofesszor is „delineatiókkal, melyeket vagy maga készített, vagy másunnan kerültek”. A katedrát „Pesti fabrikás Vogel Sebestyén Antal készítette Kiss Sámuellel együtt tanácskozván az elibe adott rajzon némely szükséges fordításokat téve”. Az úrasztalt Kiss Sámuel rajzai alapján Dohányosi József készítette, a N. Tanács és V. Communitas székeivel együtt 2300 frtért.

1818 június 12-én elkészült a nyugati torony és a „Rézből készült és arannyal ékesített Gomb, Vitorla és Csillag... népünknek régen óhajtott örömére és kimondhatatlan vigasztalására feltétezt”. 1819 május 3-án jelenti a superintendens, hogy a templom belőlről „többnyire készen van”, csak a székek színét kellene meghatározni. Mivel a szőszék, Úrasztala diófaszín, a székeket is barnára kellene festeni, de igen sokba kerülne, „a benne ülők ruháit elkeverné, a vizes Gubák és bundák áztatása által sok helyen lekopván röllok a festék, a székek tarkák lennének s a Templom egyéb ékeségét is elvennék, de különben is a barnás színű festékek homályosságot okoznának, de ha a székek eleji s végei fehér színre festődénének aranyozott huzásokkal úgy az eggyügyiség mellett a Templom belső ékesége is nevedkedne és a szükséges világosság is épen maradna”. Így a székeket és a karok külső oldalát fehérre festették, de „ámbár sokba kerültek”, rosszak lettek, ami miatt a hívek sokat panaszkodtak. A székeket „czédulátskával” jelölték meg, „hogy a nép között a székek miatt valami zavarodás ne esne”.

Az első istentiszteletet 1819 november 14-én tartották meg, még a felszentelés előtt. Az első istentiszteletre a magistratus és communitas a város-házáról indult a harangok zúgása közben a templomba. 1821 augusztus 26-án fejeződött be a keleti torony építése.

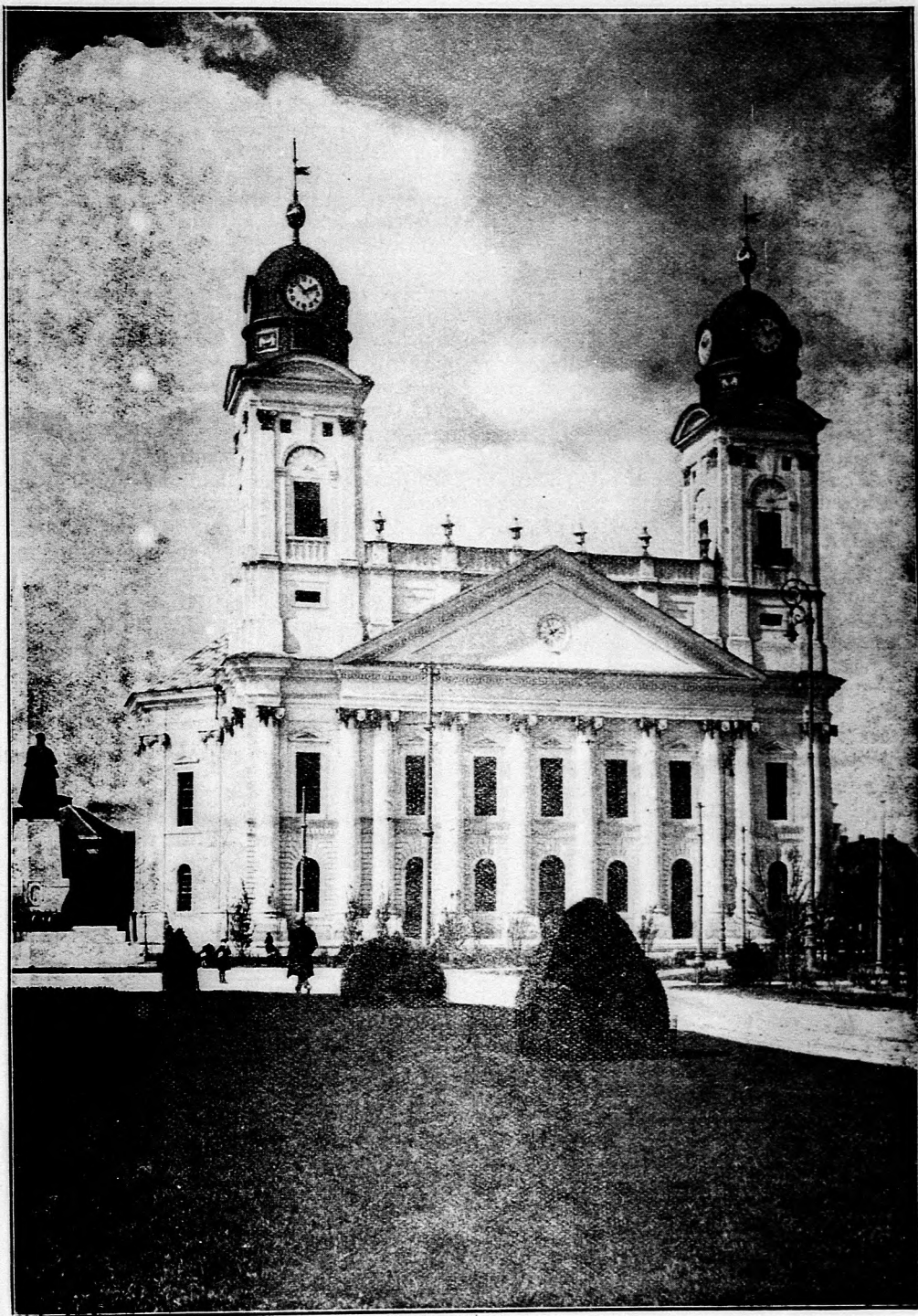
A két torony felépítése után, hogy a tornyok közti nagy ürességet kitöltsék, a timpanon mögé „frontgalériát” építettek baluszter sossal és kővázákkal, 1823—24-ben, Köhler György építőmester terve szerint.

A templom a jegyzőkönyv 1827 június 10-i feljegyzése szerint „a Kegyelmes Jó Isten megsegítvén ebben a Városban lakozó Hívek Gyülekezetét” elkészült.

A templomot övező terras 1846-ban készült.

A templom szabadtéren, $\frac{1}{2}$ -1 m. magas terraszon emelkedik. A homlokzatot, délfelől tíz 14 m. magas ión féloszlop díszíti. A torony magassága 53 m. A templom hossz tengelye 55 m., észak-déli tengelye 38 m. A főhajó szélessége 14·80 m., a kereszthajó 14·20 m. A hatalmas belső középtér magassága 21 m. A templom belső fala teljesen fehérre van meszelve, csak a felpillérek kapitelljei világos szürke színűek és a pillérek lábazata barna, mint a mostani padok is.

Dr. Kun Ágota.

A DEBRECENI REFORMÁTUS NAGYTEMLŐM.

Templomaink. Amint már megírtuk, a „Debreceni Protestáns Lap” elhatározta, hogy 1938 januártól kezdve fényképfelvételekkel templomok ismertetését közli. Az ismertetést a debreceni Nagytemplommal kezdjük és folytatjuk tovább a beérkezés sorrendjében. Kívánatos volna, ha lelkipásztoraink templomuk jólsikerült felvételeit és rövid le-

írását beküldnék. (A beküldött fényképekről klisé készítenénk, amelyért négyzetcentiméterenként 6 fillér, tehát pl. egy 6×9 cm. nagyságú képért 3 P 24 fillér térítendő meg a lapnak.) Az ismertetés legfeljebb egy-egy oldal terjedelmű lehet. Hisszük, hogy új rovatunk bevezetése szíves fogadtatásra talál s kérjük a jó felvételeket és leírásokat.

A modern református templom.

Nagyon jó jelnek tartom szegény magyarságunkra azt a sok templomépítést, aminek az utóbbi években boldog tanúi vagyunk. Minden egyéb, amibe reményünket (sokszor esalfa reményünket) vetjük, igen kétes értékű. De, ahol egy templom fundamentumát leteszik, az Istenre való támaszkodást mutat és akar is kifejezni. És mi örülünk bármilyen keresztyén templom épülésének, mindenekelőtt a magunkéinak.

Lehetetlen észre nem venni, hogy az újabb református templomok elég sokban eltérnek a régiektől úgy a külső stílusban, mint a belső berendezésben. Nagyon kevés új templom maradt meg a régi-módiában.

Debrecen elmondhatja, hogy példát ad a templomépítésben nemcsak a Tiszántúlnak, hanem az egész országnak is, mert három éven belül öt templomot épített, a már meglévő öthöz. Igaz, hogy sokkal kisebbeket, de az illető egyházrészeknek elég és szép és jó.

A csapókerti egyházrész az idén kapta új templomát s túlnyomóan a központi pénztárból, egy kisebb részben az egyházrész gyűjtéséből lett meg a költsége. Ez kb. 50 ezer pengő körül van. Befogadóképessége 1—500 főnyi. Az alábbiakban — nem gondolván, hogy a cím fontos tárgyát egy cikk keretében még csak részletesen is tárgyalhatnánk — főként ezen templom építése körül fölmerült problémák, megoldások nyomán foglalkozom a főbb dolgokkal.

Talán elindulhatunk mindjárt „toronyirányban”. Régebben nagyon ritka eset volt, hogy a templom tornya ne elől és középen lett volna. Az egyszerűbb emberek rendes szimmetria-érzékét most is sokszor bántja, ha a torony oldalt épül. Azonban úgy a praktikus követelmények, mint a fejlettebb izlés sokszor mást mondanak. Először is Isten kegyelméből lassanként mindinkább pásztorokodó egyházzá leszünk s a templomi igehirdetésen kívül egész sorát kell végeznünk a belmissziói munkáknak, amelyek számára hely kell: gyülekezeti terem, ifjúsági egyesület helyiségei, nőegylet, leánykör, vasárnapi iskola, cserkészlet stb., stb. számára való szobák. Ne felejtsük el, hogy ezekhez még különféle mellék helyiségek is — költségesek voltak miatt — nem is célszerű ezeket építeni, de annál inkább a templom közelében, vagy vele összeépítve. Fűtéssel, világítással való ellátás is könnyebb, ha egy épület komplexumban vannak. Íme, itt már a középtorony nem igen válik be. Vegyük hozzá azt az elvi szempontot, hogy a harang és óra tartására szolgáló torony, mint jelzősekre szolgáló épület, szorosabban nem szolgál istentiszteleti célokat, tehát oldalt nyomható. Esetleg a belmissziói helyiségek alkotta szárnyépület végére. Villámhárítónak is elég ott 50 méteres sugarú körzet számára. Így az építésnek szabadabb tere lesz a fantáziája és invenciói számára, mint az elől s középen toronnyal megnyomott sablonos templomtípusnál. Különösen szépen kiképezhető a templom portáléja és előcsarnoka, ha nincs ott akadály a torony.

A toronyba elég egy harang, a többi már luxus — mondják némelyek — és pedig elég primitív luxus. Inkább építsünk a második és a többi harang árán. A harangjáték is luxus, de az már igen szép fényűzés, de erre nem igen nyílik ki a polgárok zsebe. Komoly vezető helyről hallottam véleményt, hogy az egész torony fölösleges. Két vagy három torony árán egy új templom épülhetne. Kétségtelen, hogy külföldi református atyafiaknál, kivált városokban, nagyon sok templom utcasorban épül s nem is vesszük észre, hogy templom előtt állunk, csak a nagy díszes bejáratról. Bent pedig megint nem vesszük észre, hogy ez nem egy nagytoronyos és nagy téren magányosan álló templom. Belső nagy méretei és minden berendezése megvan.

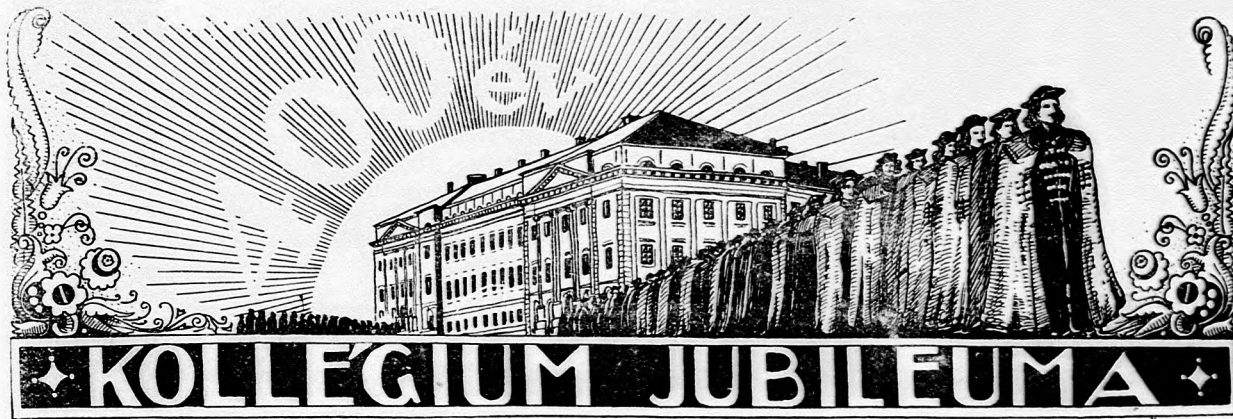
Mégis legtöbb templom — akár „belmissziós szárnyakkal”, akár anélkül — önálló épület szokott lenni. A stílus számtalan sokféle. Kivált mióta a tiszta gótot, sémánt, görögöt, barokkot stb. minden elképzelhető és elképzelhetetlen módon keverik a mesterek és kontárok.

Azt hiszem, hogy vitán felül áll a gót stílusnak mindenik fölött való alkalmassága a templomépítésre. Az angolok elég szerencsésen nemzeties jellegű formálással le is foglalták ügyannyira, hogy legtöbb templom, sőt maga a híres parlament és egész serege a középületeknek gót stílusban épült. Emellett az is bizonyos, hogy a román vagy mór bolthajtás is szép és a legfőbb hely, a templom hajója az eget ábrázoló boltívet méltón viselheti. A lapos padlások nem való templomhoz és nem is szokott sikerülni a stílus szempontjából. Magyar stílus legjobb esetben is csak kialakulóban van s még mindig kísérleti tér, szemben a teljesen kiforrott magyar díszítő ornamentikával. Bár legszebb a gót, vagy neogót e célra, mégis nem jó lenne ehhez kötni magunkat. Gyönyörű templomok készülhetnek még vegyes stílusban is. Különben bármennyire szeretjük és méltányoljuk a művészetet, református szempontból a templom belsejének célszerű alakítása és berendezése a döntő fontosságú.

Mivel „a hit hallásból van”, tehát az Ige prédikálás, azaz beszéd által terjed, ezért a beszéd és annak meghallása, vagyis az akusztikai követelmények a lényegesek. Ahol az építész ezeknek nem felel meg, elrontotta a „legszebb” templomot is. Pedig szép csak az lehet, ami jó. Éppen azért jó a csücs, vagy boltív is, mert akár a szónoktól, akár az ének-kartól, vagy orgonából jövő hangok gömbalakban terjednek. A sokféle tagoltsága a templomtérek sem kívánatos, a sok karzat és oszlopsorok sem. Némely templom egyenesen „javíthatatlannak” látszik, olyan nehéz benne beszélni. Ha csak az új találmányú mikrofon-megafon segítségével „szája” nem lesz a falaknak is. Mert azt már régen tudjuk, hogy néha a falnak is „füle” van. Tehát lehetőleg mindenki lássa a templomban az igehirdetőt, de feltétlenül mindenki hallja.

Dr. Danesházy Sándor.

(Folytatjuk.)

Makláró Károly püspök a debreceni Kollégium ezévi négyszázados jubileumáról.

Makláró Károly tiszántúli református püspök a debreceni Kollégiumnak ebben az esztendőben betelö négyszázéves jubileumáról az új év alkalmából ezeket mondotta: „A négyszázéves jubileumi ünnepeég előkészítő munkálatai már hónapok óta folyamatban vannak és minden jogosult reménység arra mutat, hogy a nagy ünnep nemcsak az országos, hanem a határokon messze túlmenö közfigyelmet is a Kollégium felé fogja fordítani. Ez a figyelem minden vonatkozásban indokolt. Hiszen ha nem is volna másról szó, csupán arról, hogy a református kultúrintézmény fennállásának négyévszázados fordulójához érkezik, akkor is teljes mértékben jogosult volna, hogy a protestáns világ tisztelettel hajtsa meg előtte fejét. Ámde a mi Kollégiumunk jubileuma határvonalában egybeesik az egyhuzamos főiskolai oktatás háromszázötvenéves szakadatlansá-

gával is, aminek párját egyetlen magyarországi főiskola sem tudja felmutatni. Ebben a vonatkozásban a debreceni Kollégium túlmagaslik minden magyarországi kultúrintézményen, dicsőségesen dokumentálva, hogy Debrecen, a reformátusságnak ez a sziklavára a lelki művelödéés szírtfokán olyan örözüet hordoz, amelynek fénye hétszáz szemeszter idömülását tudja beragyogni. Legyünk büszkék ösi multunkra, de legyünk méltók is multunk dicsőségéhez! Kollégiumunkat négyszáz esztendő sok megpróbáltatása és viharzása között egyetlen nagy erő, Isten lelkének lényege: a szeretet tartotta fenn a maga csodatevö erejével. Az a rajongásig menö, csodákat alkotó nagy szeretet, amellyel történelmi híró nagy professzorok és tanítványok egész serege szerette az ösi főiskolát, volt a fenntartója. Jövö fennmaradásának feltétele is csak a szeretet lehet.”

Debrecen négyszázéves Kollégiuma.

Írta: Dr. Nagy Sándor.

Az alföldi magyarság szívében, Debrecenben emelkedik a magyarországi reformátusság egyik főiskolája, a Kollégium. Evangéliumi szellemben való működésének ez évvel négyszázéves fordulójához jutott el. E ponton nemcsak a mi, hanem hazánk valamennyi művelödéési körének, söt az egész tudományos világ minden tényezöjének figyelemre fokozottabb mértékben fordul ez ösi intézmény felé. Négyszáz év az örökkévalóság roppant homokóráján csak egyetlen porszem megrezenése, de nemzetek és intézmények életében töméntelen idő, mely az eseményeket úgy forgatja, a változásokat úgy alakítgatja, hogy az élő nemzedékek akár már rá sem ismernek a megelőzők világára. A Kollégium kezdeti élete és további életfolyása is beleenyészett immár a mult idök sötétségébe. De minden alakulások és változások felett állandó és változatlan az igazság: „Aki az én oltalmam árnyékában építi az ő hajlékát, megáll annak a fundamentuma és annak falai, mint a kőszirtek mozdíthatatlansága.”

Az ösök az Úr nevében építettek és a Kollégium megállt, mint a sziklavár.

A Kollégium fejlődésének öt periódusa van.

Elsö korszak a reformáció előtti ama két század, amióta kimutatható nyoma van Debrecenben annak a városi iskolának, melyet a Kollégium közvetlen elődjének kell tekintenünk.

A második korszak a reformációval kezdödik, melyet Debrecenben 1538-cal datálhatunk. Ez év körül fordul át a tanítás szelleme iskolánkban evangéliumira s lesz határozott reformátussá 1549-ben, mikor az iskola élén rektorként az a Dézsi András működik, kinek hitelvi lelkivilágába beletekinteni az ő írásban fennmaradt munkáin keresztül már módunkban van.

A harmadik korszak szinte robbanásszerűleg köszönt be 1588-cal. Felsőszázad elég volt arra, hogy az előzőleg jelentéktelen városi iskolácska nemcsak tekintélyes középfokú tanintézménnyé fejlődjék ki, hanem a felsőfokú oktatás számára is berendezked-

jék. 1588-ban már kétségtelen bizonyosságunk van afelől, hogy iskolánknak akadémiaja is van, noha igen valószínű, hogy ennek kezdetei már Méliusz idejében (1560 táján) megtalálhatók.

A negyedik korszakot egyaránt vezette be az idegen (osztrák) hatalmi erőszak és a fejlődésre készítő új idők szelleme. Az 1818—49-i szabadságharagra következő változások a Kollégium szervezeti egységét megbontották s az egyes tagozatoknak viszonylagosan önálló szervezetet adtak. Sokáig úgy látszott, hogy a tagozatok kapcsolódásainak lazulása a régi erő gyengüléséhez fog vezetni. Az aggodalom alaptalannak bizonyult. A régi törzs őseréje az új hatásokban megfrissülve pezsdült neki s élt tovább az újkori akadémiában, a gimnáziumban, a tanítóképzőintézetben és a legújabb időben létesült polgári iskolában.

Az ötödik korszaknak ma még a kezdetén vagyunk. Az akadémiai tagozatnak egyetemi rangra való emelkedése, illetőleg e tagozatnak más talajba való átültetése új feladatok elé állította a Kollégiumot. A tanítás szerepét a legfelső fokon átvette az állam, de a képzés másik lényeges munkaterén, a nevelés körül, a Kollégiumra hárul a jövő nagy feladata. Ennek körvonalai már ma is bontakozódnak a lelkészképzés és a református tanárképzés számára szervezett intézményekben.

Ez öt korszaknak néma ajkon is hangosan beszélő prédikátora már maga a Kollégium épülete. Az öreg falak minden zeg-zugában a történelmi levegő és a tisztos hagyomány hangulata ömlik el. A kövek megszólalnak és beszélnek régi időről: dícsőkről és szomorúkról, régi emberekről: nagyokról és kicsinyekről, ifjú küzdelmekről és diadalokról, nagyra törő álmokról és füstbe szállt reményekről, professzori szigorúságokról és jóságokról, tudosságokról és hírnevekről. Mindezek valami kedves romantikával vonják be a multat s annak emlékein elmerengve pihen meg a lélek... Nézd, kedves olvasóm, ahol ma a kollégiumi kapus szobája van, annak helyén emelkedett valamikor az iskola négyszögletes tornya, alul íves bejáróval, felül két csengővel (a nagyobbik harangnak is bevált: I. Rákóczy György erdélyi fejedelem adományja). Itt örködött volt éjjel-nappal az iskola „vigyázó-diák”-ja. A tanórák kezdetét és végét a csengő meghúzásával jelezte. Jaj volt és szomorúság és veszedelem akkor, ha olykor-olykor a harangot szólaltatta meg. Tűz ütött ki akkor a városban, vagy ellenség közeledett, vagy halottja volt az iskolának. Veszedelmek idején riadozott, sikongatott, hogy a hangjára megbolygott méhkasként mozdult meg az egész Kollégium, vagy sirt és panaszkodott és zokogott, mert diákok temetett: vagy a testi, vagy az erkölcsi sirba. Az iskolából kicsapott diákok is harangszó mellett gyászolta meg az iskola.

Jöjj tovább. Itt, a kollégiumi pénztár mai helyén volt valamikor egy öreg bolthajtásos terem. „Kis hallgató terem”-nek hívták, mert volt „nagy hallgató terem” is. Terjedelem tekintetében azonban semmi különbség sem volt köztük csak éppen annyi, hogy a nagy teremben a teológiai tudományokról, a kis teremben pedig a filozófiai tárgyakról folytak előadások. No hát ebben a kisteremben érte 1681-ben a Kollégiumot az a megtiszteltetés, hogy Apafi Mihály fejedelem, aki akkor hadseregét

Debrecenen keresztül vezette volt át, útját megszakítva, meghallgatta Szilágyi Tönkö Márton professzor uram előadását. A tanítás annyira megnyerte a tetszését, hogy előadás után a jó öreg urat ötven arannyal megajándékozta. De lásd minden földi dolgok üres hiábavalóságát! Miközben a jó professzor úr ötven aranyat boldog birtokosaként csendes elmélkedések közepette ballagna hazafelé, reverendája lyukas zsebéből egymás után elhullajt-gatta az aranyakat Debrecen sarába.

Itt meg a Kollégium és a Nagytemplom között, a mai Emlékkert hajdani még üres térségén, valamikor a XVII. század közepén, kétszer is, szörnyű eseták viharzottak le. A Kollégium diáksága ütközött össze a város polgárságával. Mi miatt? Egyszerűen azért, mert a keserves magyar sors már akkor szembe állította egymással az apát a fiúval. A töröktől koldussá harácsoló város nem tudta többé oly mértékig segíteni a kollégiumi ifjúságot, mint tette addig, viszont az ifjúság megfelelő támogatás híján hihetetlen nélkülözések közt élt. Megtörtént az összeütközés. A vége az lett, hogy a diákság mind egy szálig kivonult Debrecenből és a szomszédos hajdúvárosokban telepedett meg, míg az egymásra haragvó felek közt a békeséget I. Rákóczy György fejedelem helyre nem állította.

Állj meg a Kollégium első udvarán. Valamikor még nem volt ez ily tágas. Százötven évvel ezelőtt is még mindössze valami kétszáz négyzetöltnyi lehetett. Ha valamennyi diákszobából elősereglett az ifjúság, ember-ember hátán szorongott ott azon a szűk térségen. Mert a bennlakó tanulók száma sokszor az ezer főt is elérte, a künnlakókkal együtt pedig a kétezret is meghaladta. Képzeltető, minő szorongás lehetett ott, mikor egy-egy törvényki hirdetésre, vagy az iskolai törvényszék ítéletének meghallgatására az ifjúság egybesereglett. Tudjuk például, hogy hatszáz nagy diák jelenlétében hirdettek ki 1795 június 20-án egy iskolai törvényszéki ítéletet, mely szerint az iskolából eltávolításra ítélt ifjú „a tanulókat megillető jogoktól fosztassék meg és közösztessék ki: a Kollégiumtól soha semmi bizonyítványt, vagy ajánló levelet ne kapjon, a Kollégiumba a lábát soha többé be ne tegye”. Nem volt még iskolai törvényszéki ítélet, melyet ennél jobban megfájlalt volna az utókor. Ezzel az ítélettel dobta ki az iskola a nyomorúság országútjára egyik legnagyobb fiát, Csokonai Vitéz Mihályt.

A hajdani nagy előadóterem mellett helyezkedett el valamikor a könyvtár. Akkor még, a XVIII. század végén is, a mai 300 ezer kötetet számláló nagykönyvtárhoz viszonyítva csak szerényke gyűjtemény. De a kötetek száma ekkor is már jó pár-ezerre rugott. Nagy értéket jelentett ennyi is akkor. A kötetek értékét növelte, hogy valamennyihez az iskola iránt érzett hálának, ragaszkodásnak, a vett jókért való visszafizetésnek, a tudományért való lelkesedésnek és áldozatosságának érzései tapadtak. A külföldi egyetemeket járt diákok ajándékai ezek, akik egy-egy drága könyvet sokszor életveszedelmek között tudtak átmenteni a határokon. Így szaporodott évről-évre a könyvtár. És ez a nagy érték 1802-ben szörnyű veszedelemben jutott. Az a tűzvész, mely akkor Debrecen negyed részét elhamvasztotta, üszökbe és hamuba ejtette a Kollégiumot is. Porrá égett ott minden: zsindeletető, iskolai bútor-

zat, diákkamarák és diákkönyvtár. És a könyvtár a veszedelmet mégis kikerülte. Mert a diák elsősorban nem saját vagyona, ruhái és ládái mentésére gondolt, hanem a nagykönyvtár kötetjeinek biztonságba helyezésén buzgólkodott. Nem is lett semmi kár. Csak éppen a Plinius-féle történelem velencei kötetében pörköldött be pár oldal.

Itt meg, ahogy a Kollégium főbejáratán az udvarra beérsz, mindjárt balkezed felől a sarki részen végződött a tűzvész előtt az épület nyugati szárnya. Itt borongott a sarkon a földszinten egy parányi szobácska. Nem volt annak még ablaka sem, ahogy illik is a rendeltetéséhez. Mert ez volt a carcer, a börtön. Ide vetették be a régiek az iskolai törvé-

nyekkel szemben macacszkodó diákot, miután rajtuk a gyakori pénzbírságok és a még gyakoribb vesszőzések nem változtattak, nem javítottak. Ez a carcer az 1802-i tűzvész után, mikor az iskola újabb építkezése 1816-ra befejeződött, a homlokzati rész második emeletére költözött fel. A bennlakó kisdíák ma is szorongva veti fel reá a szemét, ha mellette elhalad és magában áldja az idők fordulását, mely a carcer világát immár az ő fejéről elhárította. Pedig régente sem rejtett abban nagy veszedelem. Mindig akadtak jószívű társak, akik a „ma neked, holnap nekem” bölcs meggondolásával segítettek a kenyeren és vízen kopláló bűnösön és agyafürt praktikával egyéb ételmelet is be tudtak hozzá juttatni.

I R O D A L O M

SZERETET VALLÁSA.

*Ez a vallás nem halott formák,
kövült tanok hideg vallása.
Ez a vallás maga az élet,
a szeretet szívdobbanása.*

*Ez a vallás nem skatulyáz: te
ide tartozol, te ott vagy;
te honos vagy, te jövevény, te
úr s te szolgája a nagyoknak.*

*Ez a vallás csak egyet ismer:
adni onnan, hol adni mit van;
mint ad az Isten maga is, mert
mindened Tőle van, amid van.*

*Ez a vallás csak azt tudja, hogy
segít ott, ahol segíteni kell,
ahol imára kulcsol kezet
öreg szüle vagy gyermek, hittel.*

*Ad ott is, ahol csüggedeznek,
hogy érezzék, hogy jó az Isten:
szükölködőnek falat kenyér,
ruha ott, ahol meg ez nincsen.*

*Ez a vallás a legszebb vallás,
enélkül nem vagy boldog soha!
De boldog, kinek ez a vallás
Istentől kapott tulajdona.*

*Áldást szórsz két kézzel, ki messze,
messze nézel egy más hazába,
ki azt akarod, hogy a föld is
olyan legyen, amannak mása.*

*Szórd, szórd a szeretet magvát, ki
pásztorrá lettél; lásd a nyájad
hallja a szódat s kikel ismer
jönnek már, jönnek már utánad.*

*A szeretet a legfőbb jó, mely
szakadékokat hidal át.
— A szeretet legyen vallásod
s mindent győzni fogsz e vallással!*

SÍPOS KÁROLY.

A Vasárnap c. debreceni református gyülekezeti lap most érte meg 25 éves fennállását. Ez alkalomból a „Vasárnap” 25. évfolyam első száma jubiláris számként jelent meg.

KÖNYVISMERTETÉS

A világ magyar reformátusságának létkérdéseiről írnak az Igazság és Élet 1938. évfolyamának különböző számaiban az utódállamok, valamint az Egyesült Államok, Dél-Amerika, Bécs, Párizs magyar reformátusságának szellemi vezetői, abból az alkalomból, hogy 1938 augusztusában a budapesti Magyarok Világkongresszusa után a debreceni ORLE konferenciával kapcsolatosan a Magyar Reformátusok Világggyűlése is megtartatik. Az Igazság és Élet januári száma gazdag tartalommal jelent meg. László Dezső, az erdélyi fiatal magyar református lelkész-nemzedék kiváló tagja a romániai magyar reformátusság létkérdéseit sorolja fel. Soos Béla debreceni lelképásztor „Új világ” címmel nyújt újévi meditációt. Szabó Zoltán sárospataki teológiai tanár Jakab apostol közönséges levelének gyakorlati magyarázatát adja, Győry Elemér és Kovács J. István dunántúli, illetve dunamelléki egyházkerületi főjegyzők a lelkészt, mint egyházjogászt mutatják be. Makkai Sándor debreceni egyetemi tanár az egyház és misszió viszonyát fejtegeti. Főnyád Dezső missziói lelkész az ifjúsági misszió égető problémáit tárja fel. Vasady Béla egyetemi tanár, a folyóirat felelős szerkesztője, a Gyakorlati Keresztység Világmozgalmának oxfordi konferenciájáról számol be. Hegyaljai Kiss Géza böcsi lelkész egyházi beszédvázlatai és Tomay Dezső derecskei vallásoktató-lelkész vasárnapi iskolai vezérfonala egészítik ki a folyóirat januári számának szellemi tartalmát. Az Igazság és Élet előfizetési ára lelképásztoroknak és másoknak évi 4 P, segédlelkészeknek és tanítóknak évi 3 P. A folyóirat szerkesztősége és kiadóhivatala: Debrecen, Központi Egyetem. Postatakarékpénztári számla száma: 42.569.

Szabó Gyula tiszaföldvári református orgonista-kántor szerkesztésében orgonára írt 25 korál előjáték jelent meg. E hézagpótló füzetnek nagy előnye, hogy az előjátékok tematikus feldolgozásban mutatják be az egyes zsoltárdallamokat s ezáltal szerves kapcsolatot létesít az éneklendő zsoltárral. Helyes

meglátással teremt hangulatot az előjáték az istentisztelet keretébe kapcsolódó tömegéneküléshez. A műnek jelentősége ebben van. Nélkülöztesse is a reformátusság az énekléshez szükséges hangulatkeltésnek e módját s bizony sokszor kellemetlenül hatott az, ha a templomi előjáték semmiféle kapcsolatot, vagy átvezetést nem tudott teremteni a gyülekezet énekléséhez.

E füzetenben sok jó orgonista munkájában van alkalmunk gyönyörködni. Különösen kiemelkedő és stílusos megoldások Árokháty Béla, Vikár Sándor, Iványi Antal és Szabó Gyula előjátékai. Fenti előjátékok plasztikus témavezetése, harmóniai egysege, a megoldás orgonaszerűsége minden bizonnyal közkedveltséget fognak biztosítani ez előjátékoknak az orgonisták körében.

A többi, fel nem sorolt előjátékok is mind nívón mozognak.

Szabó Gyula orgonista-kántort elismerés illeti a mű összeállításáért. Hisszük, hogy elért sikere újabb munkának a kiadására fogja ösztönözni. (X)

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCS-HAJDUVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

Földes. Kiss Sándor református lelkész földesi lelkipásztorságának tízéves évfordulóját 1938 január 9-én Isten iránti hálaadással ünnepelte meg a földesi gyülekezet. Ez alkalommal a presbitérium részéről egy díszeskötetű bibliát nyújtott át Székely Sándor községi főjegyző mélyen-szántó beszéddel a jubiléusnak, a KIE pedig, mint megalapítójának szép bőrkötésű zsoltárral kedveskedett. — A tanítótestület nevében Boldizsár Lajos igazgató-tanító kívánta Istennek áldását iskolaszéki elnökök további munkájára. — Ünnepelel lelképásztor meghatódott, közvetlen szavakkal köszönte meg a „meg nem érdemelt kedves könyveket” s a jóleső meleg szavakat s elkötelezte magát a további munkára, mondván: „Én pedig továbbra is egyet cselekszem, azokat, melyek hátam megett vannak elfelejtve, célegyenest igyekszem az Istennek a Krisztus Jézusban onnét felülről való elhívása jutalmára” (Filipí 3:14). Így állott meg nyáj és pásztor a szeretet sugárzóonéba a tízéves határkónél s midőn a múlt emlékével ismét újraélt, lelkük a jövőbe tekintett s arra kérte a minden kegyelem Istenének áldását.

Hajdúhadházi. Tanítóváltás. A hajdúhadházi református egyház a nyugdíjazás folytán megüresedett egyik tanítónői állást *Molnár Aranka* okleveles tanítónővel töltötte be. Választását a vallás-és közoktatásügyi Miniszter úr megerősítette.

Legátusok tiszteletdíja. Hajdúhadházi politikai község a mindenkori legátus számára 1939. évtől kezdődőleg ünnepenként 20 P segélyt állapított meg az egyház által adott esetenkénti 120 P tiszteletdíjon felül a következő megokolással:

„A mindenkori legátusok többnyire szegénysorsú, de jól képzett ifjak, akik a lakosság vallásos érzületének kimélyítését szolgálják. A község, mint erkölcsi testület ezideig a legátusokat nem segítette, amit súlyosabb háztartási helyzete megakadályozott. Most, amikor már a háztartási helyzet bár még mindig súlyos, de fokozatosan javuló, a majdnem 100%-ig református község indokoltan látja, hogy a hitélet kimunkálói némi támogatásban részesüljenek.”

Stóla. A hajdúhadházi református egyház pres-

bitériuma 1938 január 1-től kezdve a stólát mindennél eltörölte; ezentúl temetésért, esketésért, keresztelezésért nem fizet senki sem. A lelképásztor, valamint a kántor az egyház pénztáratól a stóla értékének megfelelő kárpótlást nyer. A presbitérium ezzel az intézkedéssel régen égető sebet gyógyított meg.

Molnár Zoltán lelképásztor kitüntetése. Szép kitüntetésben részesült a hajdúhadházi református egyház lelképásztora a köztetek virággal díszítése és fásítása terén kifejtett buzgó munkálkodásáért. Munkájának elismeréséül a m. kir. Belügyminiszter úr díszes oklevelet adományozott, melyet Hajdú vármegye alispánja 1937 dec. 14-én, a vármegyei törvényhatósági bizottság közgyűlésén ünnepélyes keretek között adott át a kitüntetett lelképásztornak.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Tizsakerecsenyi lelkészbeiktatás. Mult év dec. hó 5-én iktatta be tizsakerecsenyi lelkészi állásába Váczy Pál új lelképásztort Csata János jándi lelkész, a beregi egyházmegye lelkészi főjegyzője. Az új lelkész bemutatkozása mély hatást tett a gyülekezetre s hisszük, hogy a hosszú ideig tartó választás izgalmaitól megzavart egyház ezzel a fejlődés és virágzás útjára lép. Isten áldását kérjük az új lelkész életére és munkájára.

A beregi egyházmegye Tanácsa folyó év január 17-én tartja tavaszi ülését az esperesi hivatalban.

A fejéresi leányegyház Zámory Sándor lelkész és Borsody László tanító buzgó ösztönzése és irányítása mellett tervbe vette avult templomának és templomtornyának teljes rendbehozatalát. Az előkészítő munka minden vonatkozásban a legszébb reményekkel indult meg.

A Vásárosnaményi Református Nőegylet karácsonykor 85 szegénysorsú családot látott el szeretet-csomaggal. Ezenkívül 100 iskolásgyermekeket látott el csaknem teljes ruházattal. A kiosztott ruhák jelentős részét Dr. Tomcsányi Vilmos Pálné adományozta a Nőegyletnek.

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

Gyomai lelkészbeiktatás. Folyó hó 23-án iktatja be Harsányi Pál esperes a gyomai református egyház egyik rendes lelképásztori állásába *Gyökössy Daniél* lelkészt. Az ünnepélyes templomi istentisztelet délelőtt fél 10 órakor kezdődik. Utána presbitérii diszgyűlés lesz az egyház tanácsstermében és déli 1 órakor közebed a Központi 48-as Olvasóköri helyiségekben.

BIHARÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Református templomszentelés. Berettyószentmártonban új református templomot szenteltek fel. Az első istentiszteleten Dr. Vasady Béla debreceni egyetemi tanár, Morvay Aladár, Molnár Vince, Andó Ferenc és Hegedűs Kálmán lelképásztorok végezték az igeszolgálatot.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Gyülekezeti napok a debreceni egyházmegyében. Dr. Szász Imre, a debreceni egyházmegye esperese, egyházmegyéjében bevezette a gyülekezeti napok tartását. A kivitellel vitéz Úry Ferenc egyházmegyei

missziói előadót bizta meg. Már a folyó év őszén megtartottuk e szép és áldásos napot *Gáborján, Felsőjózsa, Hencida, Sárrétudvari, Hajdúsámson, Hosszúpályi, Kaba, Báránd és Bakonszeg* gyülekezeteiben. Négy gyülekezetben megjelent s tevékenyen közreműködött Dr. Szász Imre esperes is szeretett hitvestársával együtt, aki maga is belekapcsolódik a gyülekezeti napokba, amennyiben kedves szép éneklésével mindenütt emelte a nap bensőséges jelentőségét. A többi gyülekezetben csaknem mindenütt a missziói előadó végezte a szolgálatokat. A gyülekezeti nap lefolyása a következő volt: Reggel istentisztelet az egész gyülekezet részére, utána megbeszélés a presbitériummal, majd előadás külön a leventéknek, külön a leányoknak, beszélgetés a tanítótisztület tagjaival s este nagyobb szabású vallásos-ünnepély. Reggeltől-estig teljesen be volt töltve az idő. A vallásos-ünnepélyeken csaknem mindenütt közreműködött a dalárda, voltak szép szólóénekek, szavalatok, előadások, felolvasások. Szép volt látni, hogy a presbiterek mindenütt majdnem teljes számban jelenvoltak. Sok fontos dolog került megbeszélésre. *Józsán* kellemesen hatott a község vezetőiből (főjegyző, orvos, tanítók) alakult rögtönzött vegyeskar. *Kabán* vallásos-este után még külön a község vezetőiből alakult héttagú zenekar komoly klasszikus darabokat adott elő a Kultúrházban. *Bárándon* kiemelkedő volt a gyermekkar igen szép összhangzatos éneke. *Bakonszegen* egy bibliakörös asszony nagy hatással szavalt. Ezeken kívül még sokan szolgáltak teljes elismerésre méltóan. Különösen a vallásos-esték voltak igen látogatottak, majdnem mindenütt a templomban kellett megtartani. Szólottunk a 9 gyülekezetben 180 presbiterhez, 1200 leventéhez, 700 leányhoz és 7—8000 egyháztagnak. A lelkek mindenfelé szomjúhózzák az élővizek forrását. Állandóan éreztük, hogy Isten lelke táborát jár közöttünk. „Az aratnivaló sok, a munkás kevés.” Istennek áldó kegyelme legyen e megkezdett új munkaágon is, mely kizárólag az Ő országát akarja építeni. Tavasz jöttével a gyülekezeti napok folytatódnak. Boldog, aki kitarja szívét és engedi, hogy Isten szóljon őhozzá. *Előadó.*

Kölcsey Sándor polgármestert a debreceni református egyházfőgondnokává választották. Debrecenben múlt hó 14-én a Nagytentplomban főgondnokválasztó közgyűlés volt, miután Dr. Vásáry István kollégiumi és egyházközségi főgondnok erről az utóbbi tisztségéről lemondott. A közgyűlésen, amelyet istentisztelet előzött meg, *Maklár* Károly püspök-lelkész és *Dr. Márk* Endre gondnok, ny. polgármester elnökölt. Közfelkiáltással *Dr. Kölcsey* Sándor presbitert, Debrecen város polgármesterét választotta új világi elnökévé a debreceni egyház. A nagy tiszántúli empórium egyháza és Debrecen városa között négyévszázados, olyan meleg és meghitt kapcsolat fejlődött ki, amelyet csak újból megerősít, szinte a jogfolytonosság hitelével pecsétel meg Kölcsey Sándornak a főgondnoki székbe emelése. Az új világi vezérhez eredményhirdetés után, *Maklár* püspök vezetésével küldöttség ment s a püspök szavaira az új főgondnok-polgármester kijelentette, hogy minden erejével s a legteljesebb hűséggel tovább igyekszik ápolni azt a hagyományt, amely egyházat és várost Debrecenben összefűz.

Az új főgondnok-elnök beiktatása előreláthatólag január elején fog megtörténni.

Kabai harangszentelés. December 5-én harangszentelés volt Kabán. A kabai református egyház régi nagyharangja, a Tözsér-harang a háború áldozata lett, melynek pótlására 1922-ben új harangot öntettek, de az néhány héttel ezelőtt meghasadt. Most a gyülekezet egy 1201,5 kg. súlyú nagyharangot készített, melyet Dr. Papp Géza lelkész szentelt fel lélekemelő istentisztelet keretében. A kabai régi nagy kőtemplom teljesen megtelt a hívekkel.

Nagyrábén három tantermet újítottak meg államségellyel s ugyanott az újrábéi iskolánál díszes faragású tornyos haranglábat állítottak fel, amelyben a Szlezák Lászlónál önkéntes adományokból remekbeöntött, szépszavú harang hívogatja most már az újrábéi híveket közös buzgólkodásra.

Több mint 130 szegénysorsú iskolásgyermeket segítettek Nagyrábén az idei karácsonyban s láttak el részben ruhaneművel és lábbelivel, részben más adományokkal s mintegy 20 szegény családot részesítettek még élelmiszer vagy más támogatásban. Nagy segítség volt itt Dr. Des Echerolles Kruspér Sándor és felesége 300 P-s adománya, továbbá Vass Elek min. o. tanácsos 50 P-s adománya. A fiúruhákat a helybeli szabók ingyen varrták, a leányruhákat pedig a nőszövetségi tagok vállalták.

Az úrvacsorázók számának növekedése. Nagyrábén a múlt évben 650-nel vettek többen úrvacsorát, mint az azt megelőző esztendőben. Férfi úrvacsorázók száma 242-vel, nőké 408-cal növekedett.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A berkeszi gyülekezet mintegy 2500 P költséggel megújította régi templomát. A megújított templomot Kiss Lajos esperes szentelte fel.

Nyírlövői lelkészbeiktatás. Karácsony másodnapján iktatta be állásába Kiss Lajos esperes Balogh Oszkárt, a gyülekezet egyhangúlag meghívott lelképásztort. A beiktató esperes a napkeleti bölcske példáját állította az új lelképásztor elé, hogy élete legyen mindig csillaglátó, örvendező és Krisztus felé haladó élet. Ez után átnyújtotta neki a bibliát, a templom kulcsát és a pecsétet, mint a lelképásztori szolgálat szimbólumait. Az új lelképásztor a Keresztelő bizonyágtétele alapján hirdette az Igét: „Annak növekednie kell, nekem pedig alászállanom.” Igehirdetése mély hatást tett a gyülekezet tagjaira, akik szeretettel fogadták ifjú lelképásztorukat.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

A mezőtúri református egyház kebelében működő belvárosi református leányegyesületi tagok által vezetett „vasárnapi iskolások” *karácsonyfa-ünnepélye* december 25-én, karácsony első napján folyt le a református gimnázium tornatermében.

A zsúfolásig megtelt tornateremben a műsor első számaként felhangzott a 81. dics. 1. és 2. verse. Majd Marjay Károly lelkészelnök imádkozott Utána egy karácsonyfa gyertyagyújtási jelenet volt, majd megszólaltak a vezetők és Mohr. J. Gruber F. „Csendes éj...” c. művét énekelték el nagy tetszéssel. Falussy Gusztáv lelképásztor, iskolaszéki elnök gyönyörű, lelket gyönyörködtető beszédben feleletet adott a szülőknek karácsony előtti legnagyobb kér-

désére: „Milyen legyen a szülők karácsonya?” Karácsonyt akarsz ünnepelni kedves Szülő? Csak akkor lesz igazi ünneplésed, ha lélekben újra gyermekké tudsz változni. Mikor ez a változás bekövetkezik, már boldogabban tudsz gyermekeiddel a csillogó karácsonyfa alatt ünnepelni és örülni.”

A nagy hatást kiváltó beszéd után a vasárnap-i iskolás gyermekek szerepeltek szép sikerrel.

Az ünnepély befejezésekképpen imádkozott Tömörly Ödön református segédlelkész, mely után 200 szeretetsomagot osztottak ki a vezetők, amelyet hónapokig tartó megfeszített munka és utána-járás után hoztak össze a vezetők. Az ünnepélyen belépődíj nem volt, mégis az összes kiadásokat leszámítva 110 P tiszta bevétele maradt a vasárnapi iskolásoknak.

A délután méltó befejezése volt, hogy az ünnepély végeztével szülők és gyermekek kézenfogva átmentek Istennek házába, köszönetet mondani a Ióságos Úr Istennek eme csodás látogatásáért.

Szeretetvendégség Mezőtúron. 1937 dec. 12-én este a mezőtúri református egyház kebelében működő „Belvárosi Református Nők Szeretetszövetsége” a református gimnázium tornatermében nagyszámú és előkelő közönség részvételével nagyon szépen sikerült szeretetvendégséget rendezett. Az egybegyűlt 500 főnyi vendégseregben Mezőtúr város színéjévé láthatta vendégül a Szeretetszövetség. Erre az alkalomra mindenki jönni és adni akart. A szeretet csodát művelt ezen a napon. Ez a csoda, az önző szíveket és karokat kitárt és adakozásra nyíló szívekké és karokká dicsőítette. Másrésztől ez asztalnál találkozott és a szeretet által gazdagon megterített asztalnál foglalt helyet a város minden társadalmi rétegéhez tartozó keresztyén lelke. Ehhez a szeretetvendégséghez méltó volt az a gazdag műsor is, amelyben a résztvevőknek részük volt. Ennek a szeretetvendégségnek méltó folytatása volt két nap múlva a szegénygyermek felruházása a Szeretetszövetség tagjai által készített ruhákból. 120 diérgő és síró gyermek kapott meleg ruhát, vagy karácsonyi csomagot, hogy legalább ezen a napon ők is érezzék meg, hogy a szeretet testet öltött és nemcsak szavakban, hanem tettekben is megmutatkozik. Boldogság volt látni azokat a mosolygó arcokat. Megállt az Ige: „Jobb adni, mint venni.”

Szilveszter-este a mezőtúri KIE rendezésében. A mezőtúri református egyház kebelében működő Leányegyesület és KIE fiatalsága szülők és rokonok számára december 31-én este 8 órai kezdettel vacsorával egybekötött vidám, de keresztyén szellemben eltöltött Szilveszter-estét rendezett a református gimnázium tornatermében. Első alkalom volt ez Mezőtúron, amikor a családtagokkal, a két egyesület barátaival, szülők és gyermekek együtt töltötték el ez estét s búcsúztak el az Ige fölé hajolva az ó-évtől s köszöntötték imádsággal és énekkel az újat.

Az estét ének és Falussy Gusztáv lelkipásztor imádsága nyitotta meg. Azután az egybegyűlt szülők, testvérek, rokonok és barátok között a KIE ifjak szolgálták fel a vacsorát, melynek végeztével kezdetét vette a vidám szilveszteri hangulat. Fél 12 órakor elhalt minden vidámság, minden kacagás s Marjay Károly lelkipásztor bibliamagyarázata komoly megállásra és magabizálásra készítetett minden lelket. Az új év küszöbén a bibliamagyarázat a zoltáriró

kérő és imádkozó szavával, ezzel az Igével bocsátott el: „Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy böles szívhez jussunk.” Megkondultak a harangok szerte a keresztyén világon s a harangok zúgásával egy kicsiny sereg borult le az Örökkévaló előtt és küldte a zúgó érc szavával hő fohását Eléje, egy áldottabb és idvességesebb új esztendőért. A boldog új esztendő kívánságok után újra vidám örömteljes lett a hangulat s ebben is maradt éjfél után két óráig, amikor is a XC. zoltár eléneklése után hajlékba tért mindenki. Ezzel az estével meg akarta mutatni a KIE, hogy lehet a borgőzös, mámoros mulatozások helyett vidáman és Istennek tetsző módon is eltölteni a Szilveszter-estét.

Újszentgyörgyi templomszentelés. December hó 19-én megható, szép és bensőséges ünnepélye volt a derzstomaj-újszentgyörgyi missziói társégháznak. Templomot avatott, Isten dicsőségére épített hajlékban először csendült fel az ősi ének és a hálaadó imádság.

A templomszentelést Maklár Károly püspök nevében és megbízásából Gaál István esperes végezte, aki Csávás Sándor esperesi titkár kíséretében érkezett meg.

Az iskolatemplom szentelési ünnepség a kedvezőtlen időjárás ellenére is igen nagy közönség jelenlétében ment végbe.

Az ősi ének felcsendülése után Dr. Kökényessy András lelkipásztor köszöntötte Gaál István esperest, majd F. Nagy Imre főgondnok átnyújtotta a templomkulcsot. Gaál István esperes áldáskívánással megnyitotta az új hajlék ajtaját.

Az ének elhangzása után Vargha Zoltán kunhegyesi lelkipásztor, e. m. lelkészi főjegyző bibliából olvasott s buzgó imát mondott, majd Gaál István esperes hirdette Isten örök üzenetét mély hatást keltve.

Az istentisztelet után presbiteri diszközgyűlés volt, melyen Dr. Kökényessy András lelkipásztor köszöntötte Gaál esperest és a vendégeket és ismertette a templomépités történetét.

Gaal István esperes köszöntötte a gyülekezet agilis pásztorát: Dr. Kökényessy Andrást, továbbá F. Nagy Imre főgondnokot, akik sokat áldoztak a templomépitésre s tolmácsolta Maklár Károly püspök áldáskívánását. Majd fogadás volt.

Délben meleghangulatú közebed volt, melyen Gaál István esperes a Legelső Magyar Emberre: a Kormányzóra üritette poharát, majd Dr. Kökényessy lelkipásztor Gaál István esperest köszöntötte. Fel szólaltak még: Vargha Zoltán e. m. főjegyző, Keresztesi Károly tiszaszentimrei, Szappanos Károly tiszaderzsi lelkipásztorok, F. Nagy Imre újszentgyörgyi missziói egyház főgondnoka.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Apagy község ünnepe. BIRTHA JÓZSEF 35 ÉVES LELKÉSZI SZOLGÁLATA. Megható és felemelő ünnepség színhelye volt Apagy község december 12-én, mikor a község kicsinye és nagyja, szegénye és gazdagja felekezeti különbség nélkül meleg ünneplésben részesítette szeretett lelkipásztorát BIRTHA JÓZSEFET, abból az alkalomból, hogy a hősi halottak emléktábláját saját költségén feleségével együtt felállította, melyet

ezen a napon nagyszabású ünnepségek keretében lepleztek le.

A leleplezési ünnepély nagyszámú, lelkes közönség előtt folyt le. Az ünnepi istentiszteletet *Birtha József* lelkész végezte a szorongásig megtelt templomban. Majd utána következett az iskola falába elhelyezett emlékmű leleplezése. Koszorúk tömege borította el az emlékművet, melyet a különböző egyházak, testületek, egyesületek küldöttségei s a hősi halottak hozzátartozói helyeztek el. Ott láttuk a református egyház, róm. kath. egyház, g. kath. egyház, izr. hitközség, nyiregyházi helyőrség, Vitézi Szék, Frontharcosok, HONSZ, TESZ, Kir. Pénzügyőrség és mások koszorúit.

Délben szászterítékes bankett volt, ahol *Dr. Nánassy Imre* méltatta *Birtha József 35 éves lelkési szolgálatát és tízéves apagi munkásságát*.

Birtha József Szabolcs megye Ór községében 1877 május hó 23-án született. A gimnáziumot a nyiregyházi ág. ev. főgimnáziumban végezte, a teológiát a debreceni teológiai Akadémián.

Debreceni tanulmányai végeztével külföldre ment, Hollandiába; az utrechti egyetemen két évig folytatta tanulmányait. Majd a heidelbergi és berlini egyetemeken töltött egy-egy szemesztert. Innen választotta meg a *kolozsvári református főgimnázium vallásánárának*, hol két évig tanította a gimnázium növendékeit. Időközben meghívta az *amerikai East-Toledói legnagyobb magyar református egyház papjának*, de e meghívást nem fogadta el, mivel ugyanazon időben a lévai (Bars m.) egyház is megválasztotta lelkészéül.

Itt dolgozott nagy buzgalommal és ernyedetlen szorgalommal 16 évig. Már mint fiatal lelkészt megválasztotta az egyházmegye jegyzőnek, tanácsbírónak, az ORLE jegyzőjének, a helyi lelkészegyesület elnökének. Külföldön szerzett tapasztalatait a belmissziói munkásság minden terén szépen értékesítette. Az egyházi munkán kívül társadalmi és kulturális téren is maradandó és áldásos munkát végzett. Mint városi képviselőtestületi tag és Bars vármegye törvényhatóságának tagja figyelemreméltó munkásságot folytatott.

Irodalmi téren is maradandó alkotásai vannak. Mintegy 12 könyve jelent meg nyomtatásban. Háború alatt „Órangyal” c. imakönyve a hadügyi kormány támogatásával 10,000 példányban jelent meg. Nyomtatásban megjelent munkái még a következők: 1. *Hollandia: Magyarország.* 2. *Hollandiai egyházi élet.* 3. *Kálvin ifjúsága.* 4. *Jézus csodatételei.* 5. *Nagypéntek-hűsvél* (egyházi beszédek). 6. *Gyermekistentisztelet* (ifjúsági beszédek). 7. *A Biblia olvasásának haszna* (beszédek). 8. *Galatakhöz írt levél prédikációkban* stb. Nagy harcot vívott az „egy gyermek rendszer” ellen szóban és írásban. E címen öt röpiratot adott ki „Harc az Egyke-rendszer ellen” címen. Enemű munkáját a „Dunántúli Közművelődési Egyesület” 10,000 példányban nyomatta ki és terjesztette Barsban és a Dunántúl; a *Belügyminisztérium pedig 500 korona jutalomban részesítette.* Több fővárosi lapnak volt állandó munkatársa, egyházi lapokban is több cikke jelent meg, közben 12 évig szerkesztette a „Lévai Órálló” címen megjelenő hetilapot és ennek kiadója volt.

Felvidéki áldásos munkáját a csehek megszállása félbeszakította. *Birtha József* mint a felvidék ma-

gyarságának egyik törhetetlen vezetője, a csehek ellen csapatokat szervezett a Garam mentén, híveit a templomban megeskette, eskü alatt hívta fel az ellenállásra. E bátor, hősi és hazafias magatartása miatt a csehek, midőn Lévát elfoglalták, Birtlát elfogták, majd Pozsonyba hurcolták, bebörtönözték, honnan azonban szerencsésen megszabadult. Léváról kiutasított családjával együtt Budapestre jön, hol akkor a bolsevizmus által megfertőzött fővárosban és az ország területén, mint a *Propaganda Minisztérium, Magyar Nemzeti Szövetség* és a *Területvédő Liga* tagja és megbízottja hónapokon át járva az országot, hazafias és áldásos propagandát végzett. Ekkor választotta meg a nyírbátori választókerület 33 községe képviselőnek. A nemzetgyűlés házában állandóan irredenta dolgokkal foglalkozott, az ő *nenéhez fűződik a békeszerződés becikkelyezése ellen indított hazafias lénykedés is*, ez ügyben tartott feltűnő beszédeit külön példányban nyomatta ki a Ház és terjesztette a Felvidéken. Közben érte az a kitüntetés, hogy a *Belhlen kormány országos gyermekvédelmi kormánybiztosnak nevezte ki.* E téren is maradandó munkát végzett különösen akkor, midőn a „Gyermekvédő Liga” és a „Magyar Nemzeti Szövetség” megbízásából Amerikába ment, hol úgy hazafias ténykedésével, mint a gyermekvédelem terén anyagiakban és erkölcsi sikerekben áldásos munkát végzett.

A lévai gyülekezet hat évig várakozott szeretett lelkésze után, nem töltötte be üresen maradt parókiáját. 1927 okt. 23-án foglalta el az apagi lelkési állást, hol azóta a lefolyt tíz év alatt sok akadályok közt és küzdelemmel az apagi gyülekezetet mint gyülekeztető emelte, külső-belső építésben mint gyülekeztető tette.

1927-ben renováltatta a lelkészlakot s újonnan építtette a parókiális épületek összes kerítéseit, 1928-ban javíttatta a torony és templom, valamint más egyházi épületeket, mindkét harangot vaskoronával látta el és vasharanglábakat építtetett s templom bejárati kapukat készíttetett; 1932-ben két tanítói lakást építtetett; 1936-ban a vihar által megrongált templom, torony és más egyházi épületeket javíttatta.

Tíz év leforgása alatt 17,812 P-vel végeztetett építkezéseket és renoválási munkálatokat és az egyház régebbi adósságaiból 3500 P-t törlesztett. Betöltözte a tízéves munkát az apagi hősi halottak emlékjelének felállítására, melyet *Birtha József* lelkész kegyelete jeléül, teljesen a maga költségén állíttatott fel. A gyülekezet lelki élete terén is állandó és gyümölcsöző munka folyik *Birtha József* lelkész vezetése alatt. Ifjúsági Egyeletben, vallásos-estélyeken, gyermekistentiszteleteken, szegénygondozás terén, szórványmisszióban áldásos a végzett munka. Vasárnap három istentisztelet van, mindig megtelt templomi gyülekezetben. Bármilyen nemes ügyről van szó, *Birtha József* szerető meleg szíve mindig megmozdul és munkáján áldás, Istennek a segítsége van. Bizonyára mondja az Úr az Óbenne annyira bizó hűséges szolgájának: „Jól vagyon jó és hív szolgám...” (Luk. 19, 17).

Vasmegyének bensőséges, szép ünnepe volt folyó hó 2-án. Ezen a napon iktatta be Porzolt István, a középszabolcsi egyházmegye esperese állásába *Fekete Lajost*, a gyülekezet egyhangú meghívás-

sal elhívott lelkipásztorát. A nagy hideg ellenére színültig megtelt a templom ünneplő emberekkel s megnyíltak a szívek a szeretet szavára, amelyet nagy bizonyoságlevő erővel hirdetett a beiktatást végző esperes, a János ev. 15:13. alapján. Arról a szeretetről beszélt, amelynek igazi krisztusi barátsággá kell elmélyülni lelkipásztor és a gyülekezet életében: olyan szeretetté, amelyik még életét is tudja adni az ő barátaiért. Az új lelkipásztor a Filippi levél 4. részének 13. verse alapján a Krisztusban való erőről tett bizonyoságot, amelyet érzett életének minden idején s amely biztonnal ereje lesz a felelősségteljes lelkipásztori munkában s azokban a nehéz, gondterhes időkben, amely a jövőben nyádra és pásztorra egyaránt nehezedik. Résztvett az ünnepségen Dr. Nánássy Andor, a minden egyházi ügy iránt melegen érdeklődő egyházmegyei gondnok s megjelentek a szomszédos lelkipásztorok is, hogy együtt örüljenek az örvendező vasmegyeri gyülekezettel. A beiktatást a parókhán adott családias közebéd követte, amelyen az egyházmegye vezetőségén kívül a szomszédos lelkipásztorok, a helybeli presbiterek és a község vezető emberei vettek részt.

Szegénygondozás Gáván. Több, mint egy félszázad óta, a gávai református egyház kisbérletekkel óhajt segíteni az egyház hívein. Be is vált ez a módszer maradék nélkül, a legutóbbi gazdasági válság korszakáig. Az utóbbi időkben azonban, fájdalom, Gáván is több család jutott a nincstelenek osztályába. De miként Jézus életében a legválságosabb pillanatokban a Golgotán és arimathiai József sirboltjánál, nálunk is a legválságosabb pillanatokban megjelentek és helytállottak a nők. Vitéz Mikó Bertalanné, az egyház főgondnokának neje és Andó Mária úrnők nőegyletet alakítottak, összehozva a gyülekezet tehetősebb asszonyait, leányait. Bevezették a templomba a villanyvilágítást és nyilvántartásba vették az egyház szegényeit. S évek óta segítik őket. Az elmúlt karácsony alkalmával több mint harmadfélszáz pengő értékű ruhát, élelmiszert osztottak ki a szegények között.

Szolgáljon eme szerény híradás vigasztalásul mindnyájunknak arra nézve, hogy ott, ahol nehéz, mostoha időkben kialvófélen áll a szeretet és áldozatkészség oltára, a huszadik században is előtérbe lép a női szívek könyörülete, áldozatos munkája.

NAGYSZALONTAI EGYHÁZMEGYE.

Lelkészbektetés Körösszegapátiban. A körösszegapáti gyülekezetben 1937 dec. 12-én iktatta be esperesi megbízásból Balogh Andor tanácsbíró Asztalos Ferenc lelkészt, aki meghívás útján, nagy többséggel került az egyház élére. Az egyház tagjai meleg ünneplésben részesítették fiatal lelkipásztorukat.

Megható módon adtak szeretetüknek és ragaszkodásuknak kifejezést a berekböszörményiek, amikor lovasbandériummal kísérték át a szomszédos Körösszegapáti községbe falujuk szülöttjét, szeretett segédlelkészüket.

Magyarhomorog és Told községek küldöttségei is tolmácsolták egyházuk és községük szeretetét és jókívánságait volt segédlelkészüknek.

GYÁSZROVAT

Barkaszi Sára Katalin a Barkaszi Károly gyürei lelkész leánya életének 22. évében 18 hónapi sok és súlyos szenvedés után, a debreceni Horthy Miklós-kórházban mult hó 20-án visszaadta nemes lelkét Teremtőjének, kit oly hön szeretett és imádott. Temetése a debreceni Köztemető ravatalozójából volt mult hó 22-én.

Vitéz Ignác ny. lelkész, a kemecsei gyülekezetnek 40 éven át volt lelkipásztora 1937. évi dec. hó 23-án életének 78. évében csendesen elhunyt. Temetése mult hó 23-án volt Kemecsen a templomban s onnan kísérték örök nyugvóhelyére, a temetőbe.

Szamosújlaki Újlaky Béla hodászi lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró és pénztáros 1937. évi dec. hó 29-én életének 66., lelkipásztorságának 44. évében az Úrban csendesen elhunyt. Földi maradványait dec. 31-én délelőtt a hodászi református templomból, utána délután a mátészalkai református templomból kísérték a mátészalkai református temetőbe.

Sóvágó Gábor hajdúböszörményi lelkipásztor életének 53., lelkipásztori szolgálatának 30. évében súlyos szenvedés után 1938 január 4-én visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Porrészeit folyó hó 6-án a Kálvin-téri templomban tartott gyászszertartás után a nyugati temetőben levő családi sirboltban helyezték örök nyugalomra.

Bilkei Lipsey Lajos Székesfehérvár város ny. h. polgármestere, egyházmegyei gondnok, zsinati tag dec. 26-án rövid szenvedés után 68 éves korában Budapesten meghalt. Lipsey Lajos a Tiszafüreden birtokos régi nemes familiából származott és családi fészkebe nyaranta évről-évre hazatért. Életpályája azonban Tiszántúlról Dunántúlra vitte s az ősi országgyűlések városában lett törvényhatósági tisztviselő. Kiváló munkásságát és előkelő egyéniségét nagyon megbecsülték s aránylag fiatalon a helyettes polgármesteri tisztségbe emelték. Sőt — mintegy másfél évtizeddel ezelőtt — református ember létére a legkomolyabb jelöltnek tartották a polgármesteri tisztségre. Néhány szavazattal kisebbségben maradt ugyan, de ez az eredmény is a kiváló képesség bizonyossága. Egyházi közéletünkben rég idő óta végzett nagyon érdemes munkát. Derék férfit veszítettünk benne, aki az egyházi közéletben munkálkodást nem a világi életben előhaladása érdekében, hanem annak rovására is teljesítette nagy buzgósággal és eredménnyel.

Áldott legyen emlékezetük!

K Ü L Ö N F É L É K

ZSINAT.

Amint multhavi lapszámunkban jelentettük: december 7-én nyílt meg az Országos Református Zsinat.

Dr. Balogh Jenő elnöki megnyitóját a megüresedett lelkesztési bizottság a Zsinat Dr. Ravasz László püspököt, alelnökké pedig Farkas István püspököt választotta meg.

A Zsinat több nagyfotosságú törvényt alkotott, amelyekről röviden a következőkben számolunk be:

István király napja és az Istentiszteleti Rendtartás módosítása tárgyában Dr. Ravasz László püspök előadásában elfogadta a Zsinat a liturgiaügyi bizottság az Istentiszteleti Rendtartás módosítására készített javaslatát, mely így szól:

„Alkalmi istentiszteletet kell tartani egyházunk és nemzetünk történetének nevezetes évfordulóin az egyházi és nemzeti élet ünneplés alkalmán. Az istentisztelet a teljes, a kathekizáló vagy a könyörgéses istentisztelet rendjét követik.

Különösen ilyen alkalmak: október 31-ike és az országos törvényben megszabott nemzeti ünnepek, ezidőszert március 15-ike és az a nap, amelyet a törvényhozás I. István királynak és művének, a magyar keresztény államiség megalapításának emlékeztetőre kijelöl, valamint október 6-ika.

Ezek a napok a helyi viszonyokhoz mérten vagy könyörgéses istentiszteletet kell tartani, az egyházi és nemzeti ünnep eszméjét megvilágosító bibliaolvasással és alkalmi imádsággal, vagy kathekizáló, illetve teljes istentiszteletet. Ez az előbbieken kívül a tárgyhoz szabott és az alkalmi evangéliumi, valamint nemzeti igazságát hitvallásaink szellemében fejtető igehirdetést is tartalmaz. A Zsinat felhatalmazza a Konventet, hogy egy füzetben adjon ki a felsorolt alkalmi istentiszteletek mindhárom alakjára egy-egy mintát s elrendeli, hogy ez a füzet az Istentiszteleti Rendtartás kiegészítő része legyen.

A Zsinat e határozathoz csatlakozóan tudomásul vette az Egyetemes Konventnek az ezévi István-nap ünnepként való megüresítés iránt tett lépéseit és hogy a m. kir. kormányhoz kérelemmel fordult: rendeljen első István király emlékeztetőre olyan ünnepet, melynek felekezeti jellege ne legyen.

A *keresztkérdésben* feltett kérdésre, vajjon a Zsinat tilalmazza-e a keresztnék nemcsak a templom tornyára, hanem a templomban, általában más helyeken való alkalmazását, a Zsinat „az atyafiúi szeretet parancsára és a közösség megőrzésének érdekében tiltólag felel”. Ugyancsak a templomoknak festményekkel való ékesítésére vonatkozólag a II. Helvét Hitvallás 4. részének első bekezdésére utal a Zsinat. Az ettől való eltérést a Zsinat nem látja megengedhetőnek.

Az *evangélikusokkal közös bíróság* szervezését a Zsinat az evangélikusokkal felmerülő vitás közigazgatási és vagyoni kérdések megoldására megszavazta.

A *75 éves korhatárról* szóló javaslatot a lelképásztorek szolgálatának korhatárára vonatkozólag így fogadta el a Zsinat: „A lelképásztort életfogytig választják, de 75. életévének betöltésén túl szolgálatban nem maradhat.” Itt elvetette a Zsinat azt az indítványt, hogy esperesek és püspökök esetleg kivétessenek e szabály alól.

A *lelképásztorek áthelyezéséről* szóló törvényjavaslatot a Zsinat Maklár Károly püspök előadásában szintén elfogadta.

Az áthelyezést az egyházkerületi elnökség hajtja végre s az esetleges csere ellen csak annak a presbitériumnak van joga kifogást emelni, amelynek lelképásztora az áthelyezésre önként jelentkezett.

A *középszkolái igazgató választásra* nézve a Zsinat új törvénye kimondja, hogy az igazgatótanács első ízben két évre választ. A kétévi igazgatói szolgálat után újból megválasztott igazgató megbízatása tanári szolgálatának egész tartamára szól.

A lelkészek áthelyezésére vonatkozó rendelkezések a tanárookra és igazgatókra is alkalmazandók.

A *reverzális kérdésben* hosszas és komoly vita után alkotott törvényt a Zsinat.

A reverzális adónak, aki jövendő gyermekeit a református anyaszentegyházból maga közösíti ki, eljárása

gyegyelmi vétség, melynek büntetése az egyházközségi bíróság ítélete szerint 1—5 évig terjedő eltiltás az úrvacsorától. Ez a büntetés csak akkor szűnik meg, hogyha az illető egyháztag a gyülekezet színe előtt bűnbánó vallomást tesz.

A Zsinat Dr. Ravasz László püspök imádságával ért véget.

A Szeretetszövetség az Országos Zsinaton. Az Országos Zsinat a Szeretetszövetség munkájának támogatására dec. 7-én tartott ülésén az alábbi határozatot hozta: „Az Országos Zsinat az 1184. sz. határozatához kapcsolódóan október második vasárnapját árvanappá nyilvánítja, amelyen mind az istentisztelet alkalmával, mind minden alsó- és középfokú tanintézetben tartandó iskolai ünnepélyen az egyház szociális kötelezései és ebben a vonatkozásban az Országos Református Szeretetszövetség hivatalosa és munkája tárgyalassanak; a perselypénz és az iskolai ünnepélyek bevétele mindaddig, míg az egyetemes egyház a szeretetmunka intézményes végzését maga fogja vezetni, az Országos Református Szeretetszövetségnek szolgáltatandó be. Elrendeli továbbá, hogy évenként egyszer minden gyülekezet tag- és tagdíjgyűjtés rendezésére az Országos Református Szeretetszövetségnek alkalmat biztosítson. — Ezen intézkedések végrehajtásáért az egyházközség elnöksége a missziói törvényben megállapított felelősséggel tartozik.”

Az Országos Református Szeretetszövetség közgyűlése. Kevés egyesület közgyűlése tarthat számot akkora érdeklődésre és figyelemre, mint az Országos Református Szeretetszövetségé, amely december 7-én tartotta közgyűlését Dr. Ravasz László püspök elnöklété mellett az Egyetemes Konvent zsinati termében. A Szeretetszövetség ma már 33 szeretetintézményt, aggmenházat, szellemi és testi fogvatékosok elhelyezését célzó intézményt tart fenn. Az intézeteiben elhelyezett és gondozott árvák és aggok száma meghaladja az ezret. Vagyona: Intézeteinek és a felszereléseknek az értéke 380.000 P. Jövőévi költségvetése 237.950 P. A Szeretetszövetség javára az elmúlt évben nagyobb adományokat tettek: Danvi József nyug. lelkész és neje, akik egy, valamikor a Rákócziak tulajdonát képező kastélyt és 10 hold gyümölcsösöt, öz. Mestván Jánosné, aki kisebb házas telket (Ocsán), N. N., aki Velencén 300 □-öles telket, öz. Bíró Benjaminsz, aki Püspökladányban kisebb házas telket adományozott a Szövetségnek szeretetházi célokra. Készenben is több nagyobb adományozás történt. A Szeretetszövetség 1938. évi munkatervében újabb intézmények létesítésének egész sora szerepel, amelyek közül legnagyobb jelentőségű a Debrecenben létesítendő átmeneti otthon börtönből szabadult rabok részére és Kunmadarason létrehozandó nyomorékgyermekeketthon.

Az Országos Református Szeretetszövetség debreceni csoportja december 22-én, az egyház tanácstermében tartotta gyermekek felruházásával egybekötött karácsonyünnepélyét Maklár Károlyné vezetésével.

Horthy Miklós kormányzó úr karácsony első napján délelőtt 9 órakor két fiával együtt résztvett az istentiszteleten a budapesti Kálvin-téri templomban.

Újévi üdvözlések Püspök úrnál. Új év első napján igen sok küldöttség tisztelgett Maklár Károly püspöknél, hogy az új esztendőre kifejezze jókívánatait. Tisztelegtek Püspök úr előtt a debreceni presbitérium Dr. Juhász Nagy Sándor főjegyző vezetésével, a lelkesztésület Uray Sándor h. lelkészelnök, a Péterfia-utcai egyházrész Dr. Balogh Gvula gondnok, a tanítótestület Ormós Lajos, a Kollégium Dr. Kállay Kálmán, a Dóczi-intézet Dr. Papp Ferenc, a Diakónus- és Diakonisszaképző Nagy István, a Templomegyesület Sípos Imre, a tankerület vitéz Dr. Bessenyei Lajos, Debrecen város Dr. Kölesy Sándor, Hajdú vármegye Rásó István, a Kereskedelmi Kamara Nagybákay Szszina Jenő, a postaigazgatóság Dr. Szűk Ödön és Dr. Fekeshy Endre igazgatók, a pénzügyigazgatóság Dr. Fodor Rezső vezetésével. Ezen kívül még igen sokan keresték fel Püspök urat. Püspök úr minden küldöttségnek üdvözlésére meleg hangú választ adott.

Maklár Károly püspököt Debrecen sz. kir. város törvényhatósága december 16-án tartott közgyűlésén Dr. Baltazár Dezső püspök helyére egyhangú lelkesedéssel örökös törvényhatósági bizottsági tagul megválasztotta. Püspök urat megválasztása alkalmából Fáy István főispán és Dr. Kölesy Sándor polgármester vezetésével küldöttség kereste fel.

Dr. Csiksz Sándor, a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem rektorát az észl. köztársasági kormány

a legmagasabb rendű észkítüntetéseket egyikevel, a Fehérszabla Érdemrend középkeresztjével tüntette ki. A tudós professzort, ki egyházkerületünk kiváló tanácsbírája is, magas kitüntetése alkalmából mi is a legteljesebb tisztelettel üdvözljük.

Dr. Balla Bertalan kitüntetése. Borisz bolgár király Balla Bertalan városi tanácsnokot, a tiszántúli egyházkerület világi jegyzőjét a Szent Sándor-rend tiszti keresztjével tüntette ki a magyar-bolgár kapcsolatok előmozdítása és kimélyítése érdekében kifejtett érdemes tevékenységéért.

Igazgatói kitüntetés. A Kormányzó úr a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Dr. Bartha Károly debreceni református tanítóképzőintézet tanárt a tanítóképzőintézet igazgatói címmel tüntette ki.

Dr. Hoffner Andrásnak, a debreceni református főgimnázium kiváló tanárának, a kultuszminiszter előterjesztésére, a Kormányzó úr az egyetemi oktatás és tudományos szakirodalom terén szerzett érdemei elismerésül az egyetemi ny. rk. tanári címet adományozta.

Kitüntetett eserkészítetek. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a magyar eserkészlet terén hosszú éveken át kifejtett odaadó és eredményes működéséért köszönetét és elismerését fejezte ki Török Tibor tanítóképzőintézet igazgatójának és Somorjai László tanítóképzőintézet tanárának.

Kósa Béla tivadári református lelkész díszoklevéllel tüntette ki az Országos Irodalmi és Zenei Tehetségkutató Bizottság a magyar nótaköltés és zene terén kifejtett működéséért.

Magyar reformátusok világggyűlése lesz Debrecenben ez év augusztusában, amikor is a debreceni Kollégium 100 éves jubileumát ünnepli. A jubileummal kapcsolatos világggyűlésen nemcsak az utódállamok reformátusai, hanem az ausztriai, németországi, franciaországi, belgiumi, az észak- és délamerikai magyar reformátusság is nagy csoportokkal képviselteti magát. Debrecen városa mindent elkövet, hogy a magyar reformátusok világggyűlését a tőle telhető erővel támogassa.

Az egyetemi templomépítő bizottság december 18-án Dr. Makkai Sándor elnöklésével ülést tartott Debrecenben. Az ülésen a város, az egyház, az egyházkerület, a Kollégium képviselői vettek részt. A bizottság elhatározta a tervpályázat kiírását. Az építkezést úgy állítják be, hogy szeptember végére, a kollégiumi jubileumi ünnepségek idejére a templom alapkövetélteli ünnepélye megtörténjen.

Jarventus Arvi a nagy magyar barát, finn regényíró, aki hazájában evangélikus esperes, értékes előadást tartott magyar nyelven a Kollégium dísztermében december 15-én.

Belgrádban református gyülekezet alakult. A délszláv főváros református egyházközségének megszervezése legutóbb fejeződött be, Gachal János esperes és Baksa Árpád h. lelkész vezetésével. A belgrádi reformátusok eddig az ottani evangélikus egyház kötelékébe tartoztak.

Anglia. Az angol iratmisszió most ünnepelte szolgálatának 50. évfordulóját. Ez alatt az idő alatt 9.500.000 keresztyén iratot (bibliát stb.) osztottak szét ingyen.

Az anglikán egyház a jövő évben ünnepli 400 éves évfordulóját annak, hogy az akkori angol király 1538-ban rendelettel helyeztette el minden templom oltárán a bibliát.

Párizs külvárosában 45.000 protestáns lakik. Ezek közül a nagy viláfgorogtatásban sok csak akkor lát lelkészt, amikor ravatal mellett látják. Gyermekük vallásos nevelés és — a mai közoktatási rendszer mellett — vallásitanítás nélkül nőhetnek fel. Ezeknek az eddigi eléggé elhanyagolt lelkeknek a gondozása most a párizsi egyházi munka különös gondját képezi.

Norvégia. A norvég evangélikus egyház ez évben nagy ünnepségek keretében emlékezik meg arról, hogy ezelőtt 400 évvel indult meg Norvégiában a reformáció. Az Erős Várunk...-at, Luther énekét, nem kevesebb, mint 183 nyelvre fordították már le.

A régi Zsidóországot három részre osztják. Egy részt kapnak az arabok, egy részt a zsidók, a harmadik rész pedig egy nemzetközi övezet lesz, amely Betlehemet és Jeruzsálemet is magában foglalja s amely angol fennhatóság alatt marad.

A párizsi világgkiállítás „Bibliai házat” naponként óriási számban keresték fel a bel- és külföldiek. Cívilék és katonák, fiatalok és öregek türelmesen álltak a végeláthatatlan sorban s várták, míg reájuk került a sor. A kiállítás megnyitása óta több mint 28.000 példányban kelt el a Szentírás s ami még érdekesebb, 37 idegen nyelven. 200 nyelven áll a könyvek

könyve a látogatók rendelkezésére. Az eladottak között találjuk Afganisztán egyik nyelvére, a patschu nyelvre és az afrikai néger dialektusra, a bambarára lefordított példányokat. Évenként 25 millió biblia kerül a hfvek kezébe több mint 1000 nyelven.

Az olasz kormány újabb fontos határozatokat hozott a népesedés előmozdítására. E határozatok közül a legfontosabb a házassági kölcsönök rendszeresítése. Azok a házasulandó férfiak, akik még nem érték el a 26. élet és évi jövedelmük nem haladja meg a 12.000 lírát, az államtól kamatmentes házassági kölcsönt kapnak. A kölcsön a házasulandó anyagi viszonyainak megfelelően ezer és három-ezer líra között váltakozik. A kölcsöntökét a fiatal házasok csak egy év után kezdik visszafizetni, de havonta csak egy százalékot fizetnek vissza. Az első gyermek után a kölcsöntőke 10 százalékát elengedi az állam, a második gyermek után 20 százalékát, a harmadik után 30 százalékát, a negyedik után pedig 40 százalékát. Négy gyermek után a házasok teljesen mentesülnek a kölcsön visszafizetésétől. Az olasz állam ezen kívül jelentős adómérséklésekkel is segítségökre siet a sokgyermekes családapáknak, a sokgyermekes állami alkalmazottakat pedig az előléptetés terén előnyben részesíti a családtalanokkal szemben.

400 pengőt szavazott meg az egyházmegyei ifjúsági munka céljaira a belsősomogyi egyházmegyei közgyűlés.

Százhetre szaporodott a bebörtönzött németországi hitvalló lelkészek száma.

100 képből álló hatásos diapozitív-sorozat készült a református ifjúsági munkáról, mely kiválóan alkalmas arra, hogy vallásos-est keretében az egész gyülekezettel is megismertesse a gyülekezeti ifjúsági munkát. Bemutatói igények bejelentését, akár körzetre, akár egész egyházmegyéik részére is elfogad Dobos Károly orsz. ifj. titkár: Budapest, VIII., Horánszky-utca 26. Az igénylés jöelöre jelentendő. A képek villany nélküli helyeken is bemutathatók.

Református ifjúsági mozgósítást fog rendezni ország-szerte 1938 augusztus 20-án együttesen a Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége és a Református Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetsége. Az ifjúsági mozgósítás István király 900 éves országlásának évfordulóján diák és nemdiák ifjúság testvériségét fogja kifejezésre juttatni. A közös ifjúsági összejövetelek: „Új nemzedékkel új ezredévet!”

Egyházi nagybirtokok Dunántúl. M. Kath. Vallásalap 19.788, veszprémi róm. kath. püspökség 52.137, veszprémi róm. kath. káptalan 49.018, zirci apátság 46.416, panonhalmi főapátság 36.376, esztergomi róm. kath. érsekség 36.209, m. kath. tanulmányalap 32.833, magyar kegyes tanítórind 25.308, pécsi r. kath. püspökség 23.533, esztergomi róm. kath. főkáptalan 20.788, pécsi róm. kath. káptalan 19.208, tihanyi apátság 17.205, m. kir. Terézianum alapítvány 16.158, győri róm. kath. püspökség 15.010, esztergomi prépostság 12.447, székesfehérvári róm. kath. káptalan 11.518, Klosterneuburgi kanonokrend 10.379, győri róm. kath. káptalan 9.593, zalavári apátság 8.902, budapesti központi papnevelde 8.874, székesfehérvári róm. kath. püspökség 7.931, pécsi róm. kath. székesegyház 6.191, szombathelyi róm. kath. káptalan 6.035, pécsi róm. kath. papnevelde 5.159, szombathelyi róm. kath. püspökség 4.541, nagykapornoki apátság 4.341, felsőörsi prépostság 2.959, szombathelyi róm. kath. papnevelde 2.731, pápoci prépostság 2.139, gyulafehérvári prépostság 1.999, jáki apátság 1.017, szt. benedekrendi prépostság 1.904, vaskaszentmártoni apátság 813, pécsi érkanonokság 707, szt. adalberti prépostság 695, győri róm. kath. papnevelde 673, csatári apátság 546 kath. hold.

Indiában jártában nemrég meglátogatta Gandhit, India nemzeti mozgalmának vezérét, Dr. Mott János — Gandhi beszélgetés közben azt a kérdést vetette fel, hogy miért beszélnek annyit az evangéliumról, hiszen ha pompázó rózsát vázába helyeznek egy szobában, azt mindenki észreveszi, mert illata betölti az egész helyiséget, nem kell a házigazdának a virág mellé állania és folyton a rózsaszépségére és illatára felhívni a vendégek figyelmét. Így kellene a keresztyéneknek szent életükkel előljárniok az emberek között, úgy, hogy életük tisztasága önmaga tegyen bizonyosságot. Mindenki észrevenné, anélkül, hogy sokat kellene róla beszélni.

Krisztus első magyar női követé Kinában, Kunst Irén három éve halt meg munkahelyén. Ma vért ontanak és halált aratnak ezen a földön, melyen 30 esztendőn keresztül mosolyogva, az evangélium szavával ajakán járt a mi köve-

tünk, hogy életet támasszon a halálból. Ez évforduló alkal-mával emlékezzünk rá és olvassuk el Kunst Irén Emlék-könyvét, amely rendkívül olesó, karácsonyi árszállítással megrendelhető a Külmisziói Szövetség kiadóhivatalában: Budapest, Kálvin-tér 8., II. 17. A 240 oldalas, 54 képpel ellátott rendkívül tetszetős kiállításban megjelent könyv ára csak december hónapban 2 pengő. Postaköltség 20 fill.

HIVATALOS ÉRTEŚÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5936—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli polgári iskolák tekintetes igazgatóságaihoz a külföldi népiskolák végzett tanulók polgári iskolai felvétele tárgyában.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr folyó évi november hó 16-án kelt 50,655—1937. V. 2. számú és a külföldi népiskolák IV. osztályt végzett tanulóknak a hazai polgári iskolák I. osztályába való felvételére vonatkozó rendeletéből tudomás és megfelelő eljárás végett a következőket közlöm:

„A középiskolákra vonatkozóan 38,315—1936. sz. a. folyó évi június 11-én kiadott rendelet intézkedéseivel egyezően, az 50,165—1934. számú rendeletnek a polgári iskola I. osztályába való felvétellel kapcsolatos rendelkezései kifejezetten csak a Julián Iskola Egyesület által fenntartott párizsi magyar elemi iskolai tanfolyam vagy egyéb külföldi magyar népiskolai tanfolyam vezetője által kiállított bizonyítványra vonatkoznak. Ennélfogva a tanuló külföldön szerzett népiskolai bizonyítvány alapján általában csak abban az esetben vehető fel valamely hazai polgári iskola I. osztályába, ha megelőzően egy hazai népiskola IV. osztályát mint rendes tanuló sikeresen elvégzi, vagy valamely hazai elemi népiskolában magánvizsgálatot tesz.”

Ennek megfelelően Miniszter úr a 640/51/344—1931. számú rendeletnek a fentiekkel ellentétben álló rendelkezését hatályon kívül helyezte.

Debrecen, 1937 december 21.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

6211—1937. szám.

KÖRLEVÉL

Felhívom a tanintézetek tekintetes igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 1-én megjelent 23. számában 11,167—1937. eln. szám alatt a vasúti arcképes igazolványok 1938. évre szóló érvényesítése tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1937 december 31.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

154—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli esperes, iskolaszéki elnök és tanító urakhoz.

A közoktatásügyi igazgatásról szóló 1935. VI. tc. 8. § 1. bekezdése szerint „Egyházi hatóság alá tartozó középiskolákat, közép-fokú iskolákat, szakiskolákat, népiskolákat, óvodákat és gyermekmenedékházakat, továbbá a középiskolai, közép-fokú iskolai, szakiskolai, népiskolai internátumokat, nevelőintézeteket, előkészítő és ismétlé tanfolyamokat az illetékes egyházi hatóságok saját szabályaik szerint igazgatják.”

Ez a törvény egyházunk autonómiáját biztosítja s a hozzá való alkalmazkodásra t. Címet felhívom.

Ezzel kapcsolatban elrendelem a következőket:

1. Az egyházunk (félnapos) tanítás engedélyezése a tanítótestület véleménye, az iskolaszéki javaslata alapján az esperes hatáskörébe tartozik (Népisk. szerv. és szolg.

pragn. 81. §). Mind a tanítótestület, mind az iskolaszékek e rendelkezés alapján tartoznak eljárni. Az esperes urak szigorúan őrködjenek, hogy e rendelkezés megtartassék.

2. Az órarend, tananyagbeosztás, a használatban levő tankönyvekről szóló kimutatás két-két példányban a kir. tanfelügyelői hivatalhoz minden év május hó végéig tudomás végett bemutatandó.

Az említett iratokat tehát az esperes urak (helyetteseik, megbízottaik) hagyhatják jóvá.

Eppen ezért felhívom az esperes urakat, hogy a kir. tanfelügyelői hivataloktól akár észrevétel nélkül, akár észrevétellel visszaküldött iratokat vagy maguk vizsgálják meg, vagy megfelelő szerveik által (dékánok), kiváló tanítók vizsgálataikkal, különös figyelemmel arra, hogy az órarend és tananyagbeosztás megfelelnek-e az 1934. évből „Konventi végrehajtási utasítás és állami népiskolai tantervvel kapcsolatban” címen megjelent rendelkezéseknek és református iskoláink kitézött céljának, hogy nevezetesen iskoláink „nevelőintézet, mely a földi életen keresztül egy magasabbrendű életre, Isten országának polgárságára neveli a reábitott gyermekeket”.

Ha az esperes urak azt állapítják meg, hogy református tanítóink által elkészített órarend és tananyagbeosztás kellő figyelemmel és pedagógiai készséggel a fenti kívánalmaknak megfelelőleg készítettett el, jóváhagyják legfeljebb három évre újabb bemutatási kötelezettség nélkül, ha pedig arról győződnék meg, hogy a munkálatok nem megfelelő gondossággal készítettettek, felhívják az illető tanítót az órarendnek, vagy tananyagbeosztásnak az észrevételek szerinti átdolgozására s az átdolgozott órarendet, vagy tananyagbeosztást hagyják jóvá.

3. Adott esetből kifolyólag szigorú mihez tartás végett felhívom az esperes és iskolaszéki elnök urak figyelmét arra, hogy a református tanítók „szabályszerű elbánás alá vonását megelőző eljárás”-ról intézkedő 1160—1934. VKM számú rendelet 2. § 1. bekezdése szerint az eljárást elrendelheti „az illetékes egyházi főhatóság”. A második bekezdés szerint „az eljárás megindítására... az egyházi főhatóságnak pedig az erre illetékes szerve tehet javaslatot.”

Az iskolaszéki elnökök az espereshez, az esperes urak hozzám tesznek javaslatot. Sem az iskolaszéki elnökök, sem az esperes urak nem fordulhatnak világi hatóságokhoz.

Egyházunk autonómiájának a védelmét minden alárendelt egyházi hatóság féltő gondosságába ajánlva, vagyok Debrecen, 1938 január hó 10.

Atyafiságos szeretettel:

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

177—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a lelkészi korpótlék csökkentésének megszüntetéséről.

Tudomásulvétel céljából közlöm az érdekelt lelképásztor urakkal, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 7590—1937. II. ü. o. szám alatt hozzám intézett leiratában a következőket közli:

„Az 1937. évi 7000. M. E. számú rendelet 4. §-a szerint a lelkészek részére járó korpótlék-illetményt — az 1933. évi 1400. M. E. számú rendelet 11. §-ának 1. bekezdésében foglalt rendelkezés hatályon kívül helyezése mellett — 1938. évi január hó 1-től kezdve az 1932. évi 3000. M. E. számú rendelet 10. § első bekezdésében foglalt rendelkezés szerint kell megállapítani.

Az 1913. évi XXXVIII. tc. alapján járó lelkészi korpótlékok ugyanis — amelyek 1927. évi július hó 1-től kezdődőleg 50% erejéig voltak engedélyezve — az 1932. évi 3000. M. E. számú rendelettel 1932. évi július hó 1-től kezdődőleg 10%-kal (tehát 50%-ról 45%-ra), majd az 1933. évi 1400. M. E. számú rendelettel 1933. évi március 1-től kezdődőleg az eredeti 50% további 5%-ával (tehát 45%-ról 42,5%-ra) csökkentettek. Az 1937. évi 7000. M. E. számú rendelet fenthivatkozott rendelkezései következtében pedig a jelenleg 42,5% erejéig folyósított lelkészi korpótlékok 1938. évi január hó 1-től kezdődőleg újból 45% erejéig fognak utalványoztatni.

Erről Méltóságodat tudomás és további szíves eljárás végett azzal van szerencsém értesíteni, hogy 1938. évi január hó 1-től kezdődőleg a lelkészek részére korpótlék

címén a következő összegek fognak utalványoztatni: kongruás lelkészek és általában oly lelkészek részére, akiknek az 1898: XIV. tc. 11. §-a alapján megállapított, helyi forrásból eredő tiszta jövedelme az évi 1600 Koronát meg nem haladja:

legalább 5 évi, korpótlékra igénytadó szolgálati idő után I. korpótlékképpen havi 20 P 40 fill. ;
legalább 10 évi, korpótlékra igénytadó szolgálati idő után I—II. korpótlékképpen havi 40 P 80 fill. ;
legalább 15 évi, korpótlékra igénytadó szolgálati idő után I—III. korpótlékképpen havi 51 P ;
legalább 20 évi, korpótlékra igénytadó szolgálati idő után I—IV. korpótlékképpen havi 61 P 20 fill. ;
legalább 25 évi, korpótlékra igénytadó szolgálati idő után I—V. korpótlékképpen havi 71 P 40 fill.

Az évi 1600 K-t meghaladó tiszta jövedelmű lelkési állásokon működő lelkészek 1938. évi január hó 1-től kezdődőleg a — helyi forrásból eredő és az 1898: XIV. tc. 11. §-a alapján megállapított — tiszta jövedelmüket az 1913. évi XXXVIII. tc.-ben előírt értékhatárokról (korpótlékra igénytadó 5 évi szolgálat után évi 2000 K-ra, 10 év után évi 2400 K-ra, 15 év után évi 2600 K-ra, 20 év után évi 2800 K-ra, 25 év után évi 3000 K-ra) kiegészítő korpótlék-államségély 45%-át fogják kapni (az 1 K = 1 P 36 fill.-es átszámítási kulcs alkalmazása mellett) havi részletekben.

Nem mulaszthatom el annak hangsúlyozását, hogy a fentiek szerint utalványozandó korpótlékok a valóságban az 1913. évi XXXVIII. tc.-kel megállapított korpótlékok nem 45%-ának, hanem több mint 50%-ának felelnek meg, mivel a korpótlékok a tényleges 1 K = 1 P 16 fill.-es átszámítási kulcs helyett az 1 K = 1 P 36 fill.-es átszámítási kulcs alapján folyósítottak.

Végül megjegyzem, hogy az 1937. évi 7000. M. E. számú rendelet intézkedései nem érintik az 1933. évi 1400. M. E. számú rendelet 11. § 2. bekezdésében foglaltakat, amelyek szerint az 1932. évi július hó 1-től 1933. évi június hó 30-ig terjedő időtartam — miként az állami tisztviselők illetményei, úgy a lelkési korpótlék szempontjából — továbbra is teljesen figyelmen kívül hagyandó.

Debrecen, 1938 január 12.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

215—1938. sz.

KÖRLEVÉL

esaládipótlék iránti kérelmek felszerelése tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr múltévi augusztus hó 13-án kelt s a „Debreceni Protestáns Lap” 1937. évi 9. számában közzétett 5900—1937. II. sz. rendeletében pontosan elő van írva, hogy méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetén az ú. n. „egyéb családtag” utáni családipótlékért benyújtandó folyamodványok miként szerelendők fel s hogy az ily családtag után családipótlék első ízben utalványozható legyen, mely körülmények igazolandók.

Mivel az ilyen kérelmek megfelelő igazolás és okmányok csatolása nélkül érkeznek hivatalomhoz, ezúttal is felhívom az érdekeltek figyelmét a fentemlített miniszteri rendeletre s kérem, hogy az ebben foglaltaknak pontosan eleget tenni és a családipótlék utalása tárgyában benyújtandó kérvényeket minden szükséges igazolással ellátni szíveskedjenek, mert ellenkező esetben a hiányosan felszerelt kérvényeket minden további eljárás nélkül kénytelen lesznek visszaküldeni.

Debrecen, 1938 január 14.

Makláró Károly, püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

216—1938. sz.

KÖRLEVÉL

a személyváltózási jelentések tárgyában.

Felkérem a nagytiszteletű esperes urakat, hogy a lelképásztori állások megüresedése vagy betöltése esetén a személyváltózási jelentéseket az előírt mintán hivatalomhoz sürgetés bevárása nélkül minden alkalommal a változás megtörténte után azonnal bejelenteni méltóztassanak.

Debrecen, 1938 január 14.

Makláró Károly, püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

229—1938. sz.

HIRDETMEŒY.

A m. kir. Belügyminiszter úr 150,802—1937. VI.-a) számú rendelete értelmében az 1920. évben született, mindkét nembeli magyar állampolgárok 19. életévükbe való belépésüket folyó évi január hó 31-ig külön bejelentőlapon, melyet a rendőrségi bejelentő hivatal díjtalanul bocsát rendelkezésükre — bejelenteni kötelesek, tekintet nélkül arra, hogy másik bejelentőlapon: azaz szülei, vagy hozzátartozóik bejelentőlapján már eddig be voltak jelentve.

A bejelentést a m. kir. államrendőrség debreceni kapitánysága bejelentőhivatalánál (Kossuth-utca 20. szám, 2. lépcső, I. emelet 57. sz. szoba); ott, ahol államrendőrség nincsen, a községi elöljáróságnál az erre szolgáló bejelentőlapon kell megtenni.

A bejelentőlapokon az összes adatokat, pontosan és a valóságnak megfelelően kell feltüntetni. A bejelentett adatok valódiságáért a bejelentésre kötelezett, a bejelentés megtörténteért a bejelentésre kötelezettel együtt a szülő, gyám, gondozó, munkaadó, szállásadó (családfő) is felelős.

Felhívom tanintézetünk igazgatóságait: figyelmeztessék az érdekelteket, hogy aki a bejelentést elmulasztja, kihágást követ el és azt a 122,700—1935. B. M. számú rendelet 10. §-a értelmében kell büntetni.

Debrecen, 1938 január 13.

Makláró Károly,
püspök.

Felhívás. Egy 12—14 és egy 18—20 év közötti leányt intelligens presbiterek családtagnak maguk közé vesznek. Házimunkában segédkezni kell. Ellátásáról, ruházkodásáról és fizetéséről gondoskodnak. Útiköltségét előre elküldik. Kérjük a lelkész és tanító urakat, szíveskedjenek ajánlásukat: Gyoma, Lelkési hivatal címre elküldeni.

Pályázati hirdetmények

Pályázati hirdetmény.

Abádszalók-Abád református egyházközség pályázatot hirdet kántortanítói helyettes állásra ez iskolai évre. Fizetés törvényes. Állás választás után azonnal elfoglalandó. — Kántorpróba február 5-én. Pályázati határidő: február 5. Útiköltségmegtérítés nincs. Pályázatok válaszbélyeggel lelkési hivatalhoz küldendők.

NEMZETKÖZI PÁLYÁZAT AZ IFJÚSÁG SZÁMÁRA.

A Nemzetközi Jóbarátság Egyházi Világszövetségének és az „Élet és Munka” egyetemes keresztyén tanácsának közös ifjúsági bizottsága két pályatételt tűzött ki. A pályatételek általános eszmeköre: „Krisztus és az egyetemes testvériség.” A pályatételek anyagi alapja F. G. Van Loan amerikai úrnő nagylelkűségének köszönhető, aki férje emlékére egy olyan alapítványt létesített, amelynek rendeltetése a nemzetközi megértés és barátság szellemének szolgálata az ifjúság között.

Minden fiú és leány pályázhat, aki az alábbi korosztályok valamelyikébe tartozik: *Ijjabbak*, akik 1924 szeptember 1. előtt, de 1920 augusztus 31. után születtek. *Idősebbek*, akik 1920 szeptember 1. előtt, de 1916 augusztus 31. után születtek.

1. Pályatételek.

„Krisztus és az egyetemes testvériség” eszmekörében a következő tételek dolgozandók ki:

Az ifjabbak által: „Milyen sajátos módon járulhatnak hozzá a keresztyének a béke munkálásához?”
Az idősebbek által: „A béke keresztyén alapjai.”

2. Pályadíjak.

Mindkét csoportbeli pályázók számára a következő díjakat tűzték ki:

Első díj 500 svájci frank.
Második díj 300 svájci frank.

Két harmadik díj 200—200 svájci frank.
Két negyedik díj 100—100 svájci frank.
Öt ötödik díj 50—50 svájci frank.
Negyven emlékérem.
Tehát 51 díj mindkét csoportban.

Ezenfelül azok a pályázók, akiknek munkái legalább közepesek lesznek, oklevél alakjában kitüntetésben részesülnek. A díjnyertesek is kapnak oklevelet a nemzetközi bírálóbizottság elnökének és titkárnak aláírásával.

3. A pályázatok beadása.

A tanulmányoknak feltétlen eredetieknek kell lenniök és legalább 1000, de legfeljebb 2200 szóból kell, illetve lehet állaniok. Bármilyen nyelven lehet írni, de lehetőleg géppel és mindenestre tisztán, érthetően, margóval. A nevet nem szabad ráírni, csak a születési dátumot és jeligét. Mellékelni kell azonban zárt borítékban a pályázó nevét és címét. A borítékra szintén csak a jelige és a pályázó születési dátuma írható. A munkákat 1938 augusztus 31-ig kell beküldeni:

a) azokban az országokban, ahol központi iroda van, ebbe az irodába;

b) más országokból pedig az ifjúsági bizottság titkárságához, erre a címre: Commission oecuménique de Jeunesse 52, rue des Paquis, Genève (Suisse).

Azok a pályázók, akik nem tudják, hogy országukban van-e központi iroda, elküldhetik kéziratukat Genfbe is, ahonnan visszaküldik az illetékes nemzeti irodához.

Magyarországon a következő címre kell küldeni a kéziratokat: Makay Miklós ökumenikus ifjúsági titkár, a szövetség szakosztályi titkára, Budapest, IX., Hőgyes Endre-utca 3. Országos Bethlen Gábor Szövetség.

A pályázók kérhetnek postai elismervényt. A pályázati iroda csak abban az esetben küld elismervényt, ha a pályázó küldeményéhez címével ellátott és kellőleg felbélyegzett lapot vagy levelet (esetleg nemzetközi coupon) csatol.

4. Bírálóbizottságok.

A pályázatok felett egymásután két bírálóbizottság ítélkezik. Először a nemzeti bizottság dönt. Ez a beérkezett munkák közül mindkét kategóriából kiválasztja a legjobbakat és csak azokat küldi Genfbe. A genfi nemzetközi bizottság véglegesen dönt, meghozza a szükséges határozatokat, irányelveket szab a helyi bizottságoknak. Ha szükségesnek ítéli, megváltoztatja a díjak számát és értékét. A helyi bizottság munkarendjét is a genfi központ állapítja meg. A bizottságok döntései véglegesek és nem lehet azokat megfellebbezni. A bírálóbizottságok az ökumenikus ifjúsági bizottságok fennhatósága alatt alakulnak meg.

5. A díjak kiosztása.

A nyertesek neveit 1939 húsvétja körül közlik úgy a pályázókkal, mint külön a sajtó útján is. Ezzel egyidejűleg kapják kézhez az oklevelet is. A pénznyerteseket ugyanakkor felkérjük, hogy közöljék a genfi titkársággal az összeg átutalására vonatkozó óhajukat.

Az idősebb csoport nyertesei előtt az a lehetőség is megvan, hogy kérhetik, hogy az összeget az 1939 július 25-től augusztus 3-ig tartó amszterdami világkonferencián való részvétel költségeinek fedezésére fordítsák. Ha a nyereség nagyobb, mint a konferencia kiadási összege, a különbséget készpénzben vagy másképpen — a nyertő óhaja szerint — kifizetik.

Ez utóbbi esetben, vagyis, ha valaki az amszterdami világkonferencián óhajt résztvenni, feltétlenül hivatalos delegátusként kell magát jelöltetnie valamelyik ev. ker. ifjúsági egyesület által. Ha ezt a jelölést az egyesületek megtagadják, a nyereséget készpénzben veheti fel.

Kocsik
minden alakban
Riesz Henrik
kocsiyár, Debrecen.

TARTALOM:

Makláró Károly: Válasz Zichy Gyula gróf kalocsai érseknek.
Kelemen Gyula: A választók névjegyzéke.
Baráth Imre: A jöltevo orkán.
Dr. Horkay László: Énekeskönyvünk dícséreteinek eredete.
Templomaink: Dr. Kun Ágota: A debreceni Nagytemplom. — Dr. Danesházy Sándor: A modern református templom.
Kollégium jubileuma: Makláró Károly püspök a debreceni Kollégium ezévi négy százados jubileumáról. — Dr. Nagy Sándor: Debrecen négy száz éves Kollégiuma.
Irodalom.
Könyvismertetés.
Hírek az egyházmegyékből.
Gyászrovat.
Külföldiek.
Hivatalos értesítés. Pályázati hirdetémenyek. Hirdetések.

Szlezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-utca 80. sz. Saját ház!

Készít: új harangokat, harang vaskoronákat és vasállványokat, repedt harangokat újra átönti legjutányosabb árak s kedvező fizetési feltételek mellett.

Garbolci református egyház harangja.

Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes költségvetést!

Eddig szállított harangjaimról igen szép elismerő leveleket kaptam.

100-féle cikket vásárolhat,
de csak egy helyen fizeti havi részletekben,
ha szükségletét

az „UNIO“ Központi Hiteliroda

cégei útján szerzi be.

Hitelrendszerünk kényelmes, olcsó és megbízható. — Vásárlásra jogosító igazolványa, ha még nincs, igényelje irodánkban:

Piac u. 44. Marx-féle ház, földszint.

Református lelkészek részére
palástot és süveget

legszebb kivitelben, legolcsóbban, kedvező fizetési feltételekkel készítik megrendelésre.

Szénási Sándor férfiszabó, Hódmezővásárhely,
Klauzál-utca 151. szám.

**Földek, házak,
telkek eladása,
vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
Debrecen, Bethlen-utca 21.

110 megbízható cégnél

nyújt vásárlási lehetőséget! Egy helyen jelent fizetési kötelezettséget! A havonta megújuló állandó továbbvásárolhatóság jogával!

**a „Takarékosság”
Kereskedelmi R.-T.**

bevásárlási rendszere, mely a mai gazdasági helyzet legmegfelelőbb beszerzési módját biztosítja a vásárlóközönség számára

A „TAKARÉKOSSÁG” vásárlási igazolványai és utalványai a „Takarékosság” igazgatóságánál igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. **vasnagykereskedése**
Telefon 20-06. és 15-48. **Debrecen.**

Kitűnő tűtöképességű magyar „Perpetuum”-kályhák

**Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, húsvágó-gépek**

Jándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos „Gróf Bethlen István-harang”

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelszerelési és haranglábgyára

Budapest, VI., Petneházy-u. 78.

(VI., Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53

KITÜNTETVE: Párisi világkiállításon díszoklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel, több állami díszoklevéllel

Mielőtt harangot rendelének, forduljanak teljes bizalommal a régi és megbízható céghez!!!

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

*Előnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállítás díjtalan!*